

Valdybos nuomonė (70 str. 1 dalies b punktas)

Nuomonė 28/2018
dėl Europos Komisijos įgyvendinimo sprendimo
dėl tinkamos asmens duomenų apsaugos Japonijoje
projekto

Priimta 2018 m. gruodžio 5 d.

Turinys

1	SANTRAUKA.....	4
1.1	Sritis, dėl kurių sutariama.....	5
1.2	Bendrieji iššūkiai.....	5
1.3	Tam tikri komerciniai aspektai	5
1.3.1	EDAV susirūpinimą keliantys klausimai dėl pagrindinių duomenų apsaugos principų ...	6
1.3.2	Poreikis patikslinti	6
1.4	Dėl valdžios institucijų prieigos prie duomenų, perduotų į Japoniją	7
1.5	Išvada.....	7
2	ĮVADAS.....	8
2.1	Japonijos duomenų apsaugos sistema	8
2.2	EDAV vertinimo mastas.....	9
2.3	Bendrosios pastabos ir susirūpinimą keliantys klausimai	10
2.3.1	Tokio sprendimo dėl tinkamumo ypatumai	10
2.3.2	Vertimo tikrumas.....	10
2.3.3	Sektorinis suderinamumas	10
2.3.4	Papildomų taisyklių ir AAK gairių privalomasis pobūdis.....	10
2.3.5	Tinkamumo išvados periodinė peržiūra	11
2.3.6	Japonijos priimti tarptautiniai įsipareigojimai	12
2.3.7	Duomenų apsaugos institucijos (DAI) įgaliojimai teikti ieškinius dėl sprendimo dėl tinkamumo galiojimo	12
3	KOMERCINIAI ASPEKTAI	12
3.1	Turinio principai.....	12
3.1.1	Sąvokos.....	13
3.1.2	Teisėto ir sąžiningo duomenų tvarkymo pagrindai	15
3.1.3	Skaidrumo principas.....	16
3.1.4	Tolesnio duomenų perdavimo apribojimai	17
3.1.5	Tiesioginė rinkodara	20
3.1.6	Automatizuotas sprendimų priėmimas ir profiliavimas.....	20
3.2	Procedūriniai ir vykdymo užtikrinimo mechanizmai	21
3.2.1	Kompetentinga nepriklausoma priežiūros institucija.....	21
3.2.2	Duomenų apsaugos sistema turi užtikrinti tinkamą atitikties lygį	21
3.2.3	Asmens duomenų apsaugos sistemoje turi būti teikiama parama atskiriems duomenų subjektams ir jiems padedama naudotis savo teisėmis ir atitinkamais teisių gynimo mechanizmais.....	22
4	DĖL VALDŽIOS INSTITUCIJŲ PRIEIGOS PRIE Į JAPONIJĄ PERDUOTŲ DUOMENŲ.....	23

4.1	Teisės saugos institucijų prieiga prie duomenų.....	24
4.1.1	Prieigos prie duomenų tvarka baudžiamosios teisės srityje	24
4.1.2	Priežiūra baudžiamosios teisės srityje.....	26
4.1.3	Teisių gynimas baudžiamosios teisės srityje	29
4.2	Prieiga nacionalinio saugumo tikslais.....	34
4.2.1	Priežiūros taikymo sritis	34
4.2.2	Savanoriškas informacijos atskleidimas nacionalinio saugumo atveju.....	36
4.2.3	Priežiūra.....	36
4.2.4	Teisių gynimo mechanizmas.....	38

Europos duomenų apsaugos valdyba,

atsižvelgdama į 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (toliau – BDAR) 70 straipsnio 1 dalies s punktą,

atsižvelgdama į EEE susitarimą, ypač į jo XI priedą ir 37 protokolą su pakeitimais, padarytais 2018 m. liepos 6 d. EEE jungtinio komiteto sprendimu Nr. 154/2018,

atsižvelgdama į savo 2018 m. gegužės 25 d. Darbo tvarkos taisyklių 12 ir 22 straipsnius,

PRIĖMĖ ŠIĄ NUOMONĘ:

1 SANTRAUKA

1. 2018 m. rugsėjo 5 d. Europos Komisija patvirtino įgyvendinimo sprendimo dėl tinkamos asmens duomenų apsaugos Japonijoje projektą¹ pagal Bendrąjį duomenų apsaugos reglamentą (toliau – BDAR)². Po to Europos Komisija pradėjo jo oficialaus priėmimo procedūrą.
2. 2018 m. rugsėjo 25 d. Europos Komisija paprašė Europos duomenų apsaugos valdybos (EDAV)³ pateikti savo nuomonę. Komisijos buvo paprašyta pateikti EDAV visus reikiamus dokumentus, susijusius su šia šalimi, įskaitant bet kokį susijusį susirašinėjimą su Japonijos vyriausybe.
3. Atsižvelgdama į diskusijas su EDAV, Europos Komisija du kartus pakeitė sprendimo dėl tinkamumo projektą ir 2018 m. lapkričio 13 d. išsiuntė paskutinį sprendimo variantą⁴. EDAV parengė nuomonę remdamasi šia naujausia įgyvendinimo sprendimo projekto versija (toliau – sprendimo dėl tinkamumo projektas).
4. EDAV įvertino apsaugos lygį, kurį užtikrina Komisijos sprendimas dėl tinkamumo, išanalizavusi patį sprendimą, taip pat remdamasi Komisijos pateiktos⁵ dokumentacijos analizės rezultatais⁶.
5. EDAV didžiausią dėmesį skyrė sprendimo dėl tinkamumo projekto komercinių aspektų vertinimui ir valdžios institucijų prieigai prie asmens duomenų, perduotų iš ES teisės saugos ir nacionalinio saugumo tikslais, įskaitant teisių gynimo priemones, kuriomis gali pasinaudoti ES asmenys. Be to, EDAV įvertino, ar Japonijos teisinėje sistemoje numatytos apsaugos priemonės yra įdiegtos ir ar jos veiksmingos.
6. EDAV kaip pamatinį šio darbo dokumentą naudojo savo 2018 m. vasarį priimtą darbinį dokumentą dėl referencinio tinkamumo⁷.

¹ Žr. pranešimą spaudai http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-5433_lt.htm.

² 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB.

³ Pagal Bendrojo duomenų apsaugos reglamento 70 straipsnio 1 dalies s punktą.

⁴ Žr. EDAV nuomonės dėl atnaujintos Europos Komisijos įgyvendinimo sprendimo projekto versijos I priedą.

⁵ Atlikdama analizę, EDAV rėmėsi Japonijos valdžios institucijų pateiktais vertimais, kuriuos patikrino Europos Komisija.

⁶ Dokumentų, kurių Europos Komisija nepateikė EDAV, sąrašas pateiktas EDAV nuomonės II priede.

⁷ WP254, darbinis dokumentas dėl referencinio tinkamumo, 2018 m. vasario 6 d.

1.1 Sritis, dėl kurių sutariama

7. Pagrindinis EDAV tikslas buvo pateikti Europos Komisijai nuomonę dėl asmenims Japonijos sistemoje suteikiamo apsaugos lygio. Svarbu pripažinti, jog EDAV nesitiki, kad Japonijos teisinėje sistemoje bus atkartoti Europos duomenų apsaugos teisės aktai.
8. Vis dėlto EDAV primena, jog tam, kad ji būtų laikoma užtikrinančia tinkamą apsaugos lygį, ESTT praktikoje ir BDAR 45 straipsnyje reikalaujama, kad trečiosios šalies teisės aktai būtų suderinti su BDAR įtvirtintais pagrindiniais principais. Dėl duomenų apsaugos sričių EDAV taip pat pažymi, kad yra svarbių sričių, kuriose BDAR ir Japonijos sistemos yra suderintos, atsižvelgiant į tam tikras pagrindines nuostatas, pvz., duomenų tikslumą ir jų kiekio sumažinimą, saugojimo apribojimus, duomenų saugumą, tikslo apribojimą ir nepriklausomą priežiūros instituciją – Asmeninės informacijos apsaugos komisiją (AAK).
9. Be to, EDAV palankiai vertina Europos Komisijos ir Japonijos valdžios institucijų pastangas užtikrinti, kad Japonija suteiktų tinkamą apsaugos lygį atsižvelgiant į BDAR ir visų pirma užpildytą atotrūkį tarp BDAR ir Japonijos duomenų apsaugos sistemos AAK priimtomis papildomomis taisyklėmis, susijusiomis tik su asmens duomenimis, perduotais iš ES į Japoniją (toliau – Papildomos taisyklės). Pavyzdžiui, EDAV pažymi, kad AAK sutiko neskelbtiniais duomenimis laikyti papildomų kategorijų duomenis (pagal Japonijos teisės aktus neskelbtini duomenys neapima duomenų apie lytinę orientaciją ar narystę profesinėje sąjungoje). Be to, Papildomomis taisyklėmis užtikrinama, kad duomenų subjekto teisės būtų taikomos visiems asmens duomenims, perduotiems iš ES, neatsižvelgiant į jų saugojimo laikotarpį (kadangi Japonijos teisės sistemoje numatyta, kad duomenų subjekto teisės netaikomos asmens duomenims, kuriuos, kaip nustatyta, reikia ištrinti per šešių mėnesių laikotarpį).
10. EDAV taip pat atkreipia dėmesį į Europos Komisijos pastangas stiprinti sprendimą dėl tinkamumo, atsižvelgiant į EDAV iškeltas problemas.

1.2 Bendrieji iššūkiai

11. Vis dėlto iššūkių tebėra ir EDAV siūlo Japonijos sistemoje stiprinti ir atidžiai stebėti toliau nurodytas pagrindines sritis.
12. Pirmas uždavinys yra susijęs su šios naujos tinkamumo sistemos, kurioje esama teisinė sistema sujungta su specialiomis Papildomomis taisyklėmis, stebėsena, siekiant užtikrinti, kad tai būtų tvari ir patikima sistema, kuri nekeltų **praktinių problemų, susijusių su Japonijos subjektų konkrečiu ir veiksmingu reikalavimų laikymusi** ir AAK vykdomu užtikrinimu.
13. Antra, EDAV atsižvelgia į pakartotinius Europos Komisijos ir Japonijos valdžios institucijų patikinimus ir užtikrinimus, kad papildomos taisyklės yra privalomos ir įgyvendinamos, ir ragina Europos Komisiją **nuolat stebėti, ar Japonijoje jos yra privalomos ir veiksmingai taikomos**, nes jų teisinė galia yra esminis ES ir Japonijos sprendimo dėl tinkamumo elementas. Kalbant apie AAK gaires, EDAV, **atsižvelgdama į jų privalomą pobūdį**, palankiai vertintų patikslinimus sprendimo dėl tinkamumo projekte **ir prašo Komisijos atidžiai stebėti šį aspektą**⁸.

1.3 Tam tikri komerciniai aspektai

14. EDAV turi tam tikrą susirūpinimą keliančių klausimų, susijusių su ES ir Japonijos sprendimo dėl tinkamumo projekto komerciniais aspektais, ir norėtų paprašyti paaiškinti kai kuriuos svarbius dalykus.

⁸ Daugiau informacijos pateikta šios nuomonės 1.3.4 dalyje.

1.3.1 EDAV susirūpinimą keliantys klausimai dėl pagrindinių duomenų apsaugos principų

15. EDAV palankiai vertina tai, kad Papildomose taisyklėse nenumatyta galimybė toliau perduoti asmens duomenis iš ES trečiajai šaliai remiantis Azijos ir Ramiojo vandenyno šalių ekonominio bendradarbiavimo forumo (APEC) tarpvalstybinėmis privatumo taisyklėmis (CBPR). Be to, EDAV pripažįsta, kad savo naujajame sprendimo dėl tinkamumo projekte Europos Komisija įsipareigojo sustabdyti sprendimo dėl tinkamumo priėmimą, jei tolesnis duomenų perdavimas nebeužtikrina apsaugos tęstinumo.
16. Pagal Japonijos teisės aktus vienas iš tolesnio duomenų perdavimo teisinių pagrindų yra pripažinimas, kad trečioji šalis suteikia tinkamą apsaugos lygį, atsižvelgiant į tą, kurį suteikia Japonija. Tačiau atrodo, kad atvejai, kai Japonija įvertina trečiąją šalį kaip tinkamą, neapima konkrečių Europos Komisijos ir AAK sutartų Papildomų taisyklių, kurios taikomos tik ES asmens duomenims, siekiant užtikrinti apsaugos lygį, kuris iš esmės atitinka BDAR standartus. Tai reiškia, kad ES asmens duomenys, pagal Japonijos tinkamumo taisykles perduoti iš Japonijos į kitą trečiąją šalį, nepripažintą šalimi, kurios duomenų apsaugos sistema iš esmės lygiavertė BDAR, nebūtinai išlaikys teisę į specialią ES asmens duomenų apsaugą.
17. **Vis dėlto nereikėtų pamiršti, kad asmens duomenys gali būti toliau perduodami į trečiąsias šalis, dėl kurių Japonijos sprendimas dėl tinkamumo gali būti priimtas vėliau. Pirmiau gali būti neatliktas šių trečiųjų šalių vertinimas ir nepadaryta ES išvada dėl jų tinkamumo. Šiuo metu Komisija turėtų perimti savo stebėsenos vaidmenį ir užtikrinti, kad būtų išsaugotas ES duomenų apsaugos lygis, arba apsvarstyti galimybę sustabdyti sprendimo dėl tinkamumo priėmimą.**
18. Be to, EDAV yra susirūpinusi dėl duomenų valdytojų (PIHBO) **sutikimo ir skaidrumo prievolių**. EDAV rūpestingai patikrino šiuos elementus, kadangi, skirtingai nuo Europos duomenų apsaugos teisės aktų, sutikimo kaip pagrindo tvarkyti ir perduoti duomenis naudojimas atlieka pagrindinį vaidmenį Japonijos teisės sistemoje. Pavyzdžiui, EDAV yra susirūpinusi dėl sutikimo sąvokos, kurios apibrėžtis neapima teisės jį atšaukti – esminio elemento pagal ES teisę, užtikrinančio, kad duomenų subjektas tikrai kontroliuotų savo asmens duomenis. Kalbant apie PIHBO skaidrumo įpareigojimus, kyla abejonių, ar informacija duomenų subjektams teikiama aktyviai.
19. EDAV nuogaustauja, kad **Japonijos teisių gynimo sistema** gali nebūti lengvai prieinama asmenims ES, kuriems reikalinga pagalba arba kurie nori pateikti skundą, nes AAK teikia pagalbą tik per pagalbos liniją ir tik japonų kalba. Ta pati problema būdinga ir tarpininkavimo paslaugoms, kurias teikia AAK, nes ši sistema nėra skelbiama AAK interneto svetainėje anglų kalba, o svarbūs informaciniai dokumentai, pavyzdžiui, dažnai užduodami klausimai apie AIAJ, pateikti tik japonų kalba. Šiuo atžvilgiu EDAV palankiai vertintų, jei Komisija su AAK aptartų galimybę sukurti internetinę paslaugą (bent anglų kalba), kuria būtų siekiama teikti paramą ES piliečiams ir nagrinėti jų skundus, panašią į tą, kuri numatyta šio sprendimo dėl tinkamumo II priede. Be to, Europos Komisija turės atidžiai stebėti sankcijų ir atitinkamų teisės gynimo priemonių veiksmingumą.

1.3.2 Poreikis patikslinti

20. EDAV palankiai vertintų užtikrinimus dėl kai kurių sprendimo dėl tinkamumo projekto aspektų, kuriuos dar reikia patikslinti.
21. Pavyzdžiui, tai susiję su kai kuriomis pagrindinėmis Japonijos teisės aktų sąvokomis. Kalbant konkrečiau, trūksta aiškumo dėl **vardinamojo patikėtinio statuso** – tai terminas, panašus į duomenų tvarkytojo statusą pagal BDAR, tačiau lieka neaiški patikėtinio galimybė nustatyti ir pakeisti asmens duomenų tvarkymo tikslus ir priemones.

22. EDAV taip pat reikės garantijų dėl tam tikrų trūkstamų dokumentų, patvirtinančių, kad **fizinių asmenų teisių apribojimai** (visų pirma teisė susipažinti, ištaisymo ir prieštaravimo teisės) demokratinėje visuomenėje yra būtini ir proporcingi ir atitinka pagrindinių teisių esmę.
23. Be to, EDAV tikisi, kad Europos Komisija, remdamasi sprendimo dėl tinkamumo projektu, atidžiai stebės veiksmingą **asmens duomenų, perduotų iš ES į Japoniją pagal sprendimo dėl tinkamumo projektą, apsaugą visą jų gyvavimo ciklą**, nors Japonijos teisės aktais įpareigojama saugoti duomenų kilmę ne ilgiau kaip trejus metus.

1.4 Dėl valdžios institucijų prieigos prie duomenų, perduotų į Japoniją

24. EDAV taip pat išnagrinėjo Japonijos vyriausybinių institucijų teisinę sistemą, per kurią gaunama prieiga prie asmens duomenų, perduotų iš ES į Japoniją teisėsaugos ar nacionalinio saugumo tikslais. Nors EDAV pripažįsta, kad sprendimo dėl tinkamumo projekto II priede Japonijos vyriausybė pateikė garantijas, ji nustatė nemažai aspektų, kuriuos reikėtų paaiškinti ir kurie kelia susirūpinimą, o į toliau nurodytus būtina atkreipti dėmesį.
25. Teisėsaugos srityje EDAV pažymi, kad teisiniai principai, taikomi prieigai prie duomenų, dažnai atrodo panašūs į ES taikomas taisykles, kiek jie yra prieinami. Vis dėlto, kadangi nėra kelių teisinių tekstų ir atitinkamos teismų praktikos vertimų, sunku daryti išvadą, kad visos prieigos prie duomenų procedūros yra būtinos ir proporcingos ir kad šių principų taikymas yra iš esmės lygiavertis ES teisei.
26. Nacionalinio saugumo srityje EDAV pripažįsta, jog Japonijos vyriausybė pakartojo, kad informaciją galima gauti tik iš laisvai prieinamų šaltinių arba savanoriškai ją atskleidus ir kad ji nerenka informacijos apie plačiąją visuomenę. Vis dėlto EDAV žino apie ekspertų ir žiniasklaidos išreikštą susirūpinimą ir palankiai vertintų papildomus paaiškinimus apie Japonijos vyriausybinių institucijų taikomas priežiūros priemones.
27. Kalbant apie ES fizinių asmenų teisių gynimą teisėsaugos ir nacionalinio saugumo srityse, EDAV palankiai vertina tai, kad Europos Komisija ir Japonijos vyriausybė susitarė dėl papildomo mechanizmo, pagal kurį ES piliečiai galėtų pasinaudoti papildomu žalos atlyginimo būdu ir taip būtų išplėsti Japonijos duomenų apsaugos institucijos įgaliojimai. Tačiau susirūpinimą kelia ir tai, kad šis naujas mechanizmas nevisiškai kompensuoja priežiūros ir žalos atlyginimo pagal Japonijos teisę trūkumus. Todėl EDAV prašo papildomų paaiškinimų, siekdama užtikrinti, kad naujasis mechanizmas visiškai kompensuotų šiuos trūkumus.

1.5 Išvada

28. EDAV mano, kad šis sprendimas dėl tinkamumo yra ypač svarbus. Kaip pirmasis sprendimas dėl tinkamumo nuo BDAR taikymo pradžios, jis bus **precedentas teikti paraiškas dėl tinkamumo ateityje, taip pat peržiūrėti pagal Direktyvą 95/46⁹ priimtus sprendimus dėl tinkamumo**. Taip pat svarbu pabrėžti, jog žmonės vis labiau rūpinasi globalizacijos poveikiu jų privatumui ir kreipiasi į priežiūros institucijas, kad būtų užtikrintos tinkamos garantijos perduodant jų asmens duomenis į užsienį. Atsižvelgdama į šias išvadas, EDAV mano, jog Europos Komisija turėtų užtikrinti, kad nebūtų trūkumų, susijusių su ES ir Japonijos užtikrinama apsauga, ir kad ši konkreti tinkamumo rūšis būtų suderinta su BDAR 45 straipsnio reikalavimais.

⁹ 1995 m. spalio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 95/46/EB dėl asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo.

29. EDAV palankiai vertina Europos Komisijos ir Japonijos AAK pastangas kuo labiau priderinti Japonijos teisės sistemą prie Europos teisės sistemos. Papildomose taisyklėse įtraukti **patobulinimai**, kuriais siekiama panaikinti kai kuriuos šių dviejų sistemų skirtumus, yra labai svarbūs ir vertinami palankiai.
30. Vis dėlto, atidžiai išnagrinėjusi Komisijos sprendimo dėl tinkamumo projektą ir Japonijos duomenų apsaugos sistemą, EDAV atkreipia dėmesį, kad liko **susirūpinimą keliančių klausimų ir reikia tam tikrų papildomų paaiškinimų**. Be to, kyla klausimų dėl šio tinkamumo, kurį siekiama užtikrinti dabartinę nacionalinę sistemą sujungus su papildomomis specialiomis taisyklėmis, praktinio įgyvendinimo. Atsižvelgdama į tai, EDAV rekomenduoja Europos Komisijai atsižvelgti į EDAV iškeltus susirūpinimą keliančius klausimus ir prašymus patikslinti ir pateikti papildomų įrodymų bei paaiškinimų dėl iškeltų klausimų. Be to, EDAV ragina Europos Komisiją peržiūrėti šią tinkamumo išvadą bent kas dvejus, o ne kas ketverius metus, kaip siūloma dabartiniame sprendimo dėl tinkamumo projekte.

2 ĮVADAS

2.1 Japonijos duomenų apsaugos sistema

31. Japonijos duomenų apsaugos sistema buvo atnaujinta visai neseniai, 2017 m. Ši sistema grindžiama keliais ramsčiais, kurių centre yra bendrasis statutinis teisės aktas – Asmeninės informacijos apsaugos įstatymas (AIAJ). Dar vienas svarbus teisės aktas yra Ministrų kabineto nutarimas dėl AIAJ įgyvendinimo (toliau – Ministrų kabineto nutarimas), kuriame nurodyti tam tikri pagrindiniai AIAJ principai.
32. Remiantis 2018 m. birželio 12 d. Ministrų kabineto sprendimu¹⁰ ir AIAJ 6 straipsniu, AAK buvo suteikti įgaliojimai „*imtis reikiamų veiksmų, kad būtų pašalinti Japonijos ir atitinkamos užsienio šalies sistemų ir operacijų skirtumai, siekiant užtikrinti tinkamą iš kiekvienos šalies gautos asmeninės informacijos tvarkymą*“¹¹. Ministrų kabineto sprendime taip pat siūloma, kad AAK priimtose taisyklėse, kurios papildoma AIAJ nustatytas taisyklės, Japonijos verslo subjektams būtų privalomos ir vykdytinos¹².
33. Todėl AAK pradėjo derybas su Europos Komisija ir 2018 m. birželį patvirtino griežtesnes nei AIAJ ir Ministrų kabineto nutarimas taisyklės, kurios turi būti taikomos iš ES perduodamiems duomenims. Tai Papildomos taisyklės prie Asmeninės informacijos apsaugos įstatymo dėl asmens duomenų, perduodamų iš ES pagal sprendimą dėl tinkamumo, apsaugos (toliau – Papildomos taisyklės)¹³. Šios Papildomos taisyklės taip pat pridedamos prie 2018 m. liepą paskelbto Komisijos įgyvendinimo sprendimo projekto.
34. Svarbu pažymėti, kad Papildomos taisyklės taikomos tik asmens duomenims, perduodamiems iš Europos Sąjungos į Japoniją pagal sprendimą dėl tinkamumo, ir jomis siekiama sustiprinti esamą tokių duomenų apsaugą. Todėl jos netaikomos Japonijoje esančių ar iš kitų nei EEE šalių atvykusių asmenų asmens duomenims.
35. Be to, EDAV norėtų atkreipti dėmesį į tai, kad iš dalies pakeistas AIAJ įsigaliojo 2017 m. gegužės 30 d., o dabartinės formos AAK buvo įsteigta 2016 m. Be to, Papildomos taisyklės, dėl kurių AAK susitarė su

¹⁰ EDAV pažymi, kad, remiantis sprendimo dėl tinkamumo projektu, šis Ministrų kabineto sprendimas priimtas 2018 m. birželio 12 d. Vis dėlto EDAV buvo pateikta tik Ministrų kabineto sprendimo projekto versija, parengta 2018 m. balandį.

¹¹ 2018 m. balandžio 25 d. Ministrų kabineto sprendimas.

¹² Daugiau informacijos pateikta 1.3.4 skirsnyje.

¹³ Papildomos taisyklės, XXXX Komisijos įgyvendinimo sprendimo pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2016/679 dėl Japonijos tinkamos asmens duomenų apsaugos Japonijoje, I priedas, atsiųstos EDAV 2018 m. rugsėjį.

Europos Komisija, dar neįsigaliojo, nes tai priklausys nuo to, ar Europos Komisija pripažins, kad Japonijos jurisdikcija yra tokia pat kaip ES jurisdikcijos.

2.2 EDAV vertinimo mastas

36. Europos Komisijos sprendimo dėl tinkamumo projektas parengtas atlikus Japonijos duomenų apsaugos taisyklių vertinimą, po kurio buvo deramasi su Japonijos valdžios institucijomis. Šių derybų rezultatai visų pirma atsispindi dviejuose sprendimo dėl tinkamumo prieduose: pirmajame numatyta papildoma apsauga, kurią Japonijos verslo subjektai turės užtikrinti tvarkydami iš ES perduotus asmens duomenis, o antrajame – Japonijos vyriausybės garantijos ir įsipareigojimai, susiję su Japonijos valdžios institucijų prieiga prie duomenų.
37. EDAV išnagrinėjo Japonijos duomenų apsaugos sistemą, Papildomas taisykles, dėl kurių susitarė Europos Komisija, ir Japonijos vyriausybės garantijas ir įsipareigojimus. EDAV turėtų pateikti nepriklausomą nuomonę apie Europos Komisijos išvadas, nustatyti tinkamumo sistemos trūkumus (jei jų yra) ir stengtis pasiūlyti pakeitimų ar patobulinimų, kad būtų galima juos ištaisyti.
38. Kaip minėta EDAV darbiniam dokumente dėl referencinio tinkamumo, „*Europos Komisijos pateikta informacija turėtų būti išsami, kad EDAV pagal ją galėtų pati įvertinti duomenų apsaugos lygį trečiojoje šalyje*“¹⁴.
39. Vis dėlto EDAV gavo daugumos sprendimo dėl tinkamumo projekte nurodytų dokumentų, kurie sudaro esminę Japonijos teisės sistemos dalį, vertimus į anglų kalbą. Todėl EDAV pateikia šią nuomonę remdamasi turimų dokumentų anglų kalba analize. EDAV atsižvelgė į galiojančią Europos Sąjungos duomenų apsaugos sistemą, įskaitant Europos žmogaus teisių konvencijos (toliau – EŽTK) 8 straipsnį, kuriame saugoma teisė į privatus ir šeimos gyvenimo gerbimą, taip pat Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 7, 8 ir 47 straipsnius, kuriuose atitinkamai saugoma teisė į privatų ir šeimos gyvenimą, teisė į asmens duomenų apsaugą ir teisė į veiksmingą teisinę gynybą ir teisingą bylos nagrinėjimą. Be to, EDAV apsvarstė BDAR ir įvertino atitinkamą jurisprudenciją.
40. Šiomis priemonėmis siekiama užtikrinti, kad Japonijos duomenų apsaugos sistema būtų iš esmės lygiavertė Europos Sąjungos duomenų apsaugos sistemai. ESTT toliau formavo sąvoką „tinkamas apsaugos lygis“, kuri jau buvo numatyta Direktyvoje 95/46. Svarbu prisiminti ESTT sprendime *Schrems* nustatytą standartą, t. y. kad nors „apsaugos lygis“ trečiojoje šalyje turi būti „iš esmės toks pat“ kaip ES užtikrinamas lygis, „priemonės, kurių ši trečioji šalis šiuo klausimu imasi siekdama užtikrinti tokį apsaugos lygį, gali skirtis nuo priemonių [ES]“¹⁵. Todėl tikslas yra ne papunkčiui atspindėti Europos teisės aktus, o nustatyti esminius ir pagrindinius nagrinėjamų teisės aktų reikalavimus. Tinkamumą gali užtikrinti duomenų subjektų teisių ir duomenis tvarkančių subjektų arba nepriklausomų institucijų, kurios kontroliuoja šį tvarkymą, pareigų derinys. Vis dėlto duomenų apsaugos taisyklės yra veiksmingos tik tada, kai jos įgyvendinamos ir jų laikomasi praktikoje. Todėl būtina atsižvelgti ne tik į taisyklių, taikomų trečiajai šaliai arba tarptautinei organizacijai perduodamiems asmens duomenims, turinį, bet ir į sistemą, taikomą siekiant užtikrinti tokių taisyklių veiksmingumą. Veiksmingi vykdymo užtikrinimo mechanizmai yra ypač svarbūs siekiant duomenų apsaugos taisyklių veiksmingumo¹⁶.

¹⁴ WP254, p. 3.

¹⁵ 2015 m. spalio 6 d. Teisingumo Teismo Sprendimas *Maximillian Schrems / Data Protection Commissioner*, C-362/14, 73 ir 74 punktai.

¹⁶ WP254, p. 2.

2.3 Bendrosios pastabos ir susirūpinimą keliantys klausimai

2.3.1 Tokio sprendimo dėl tinkamumo ypatumai

41. ES ir Japonijos sistemų suderinamumas yra pirmasis veiksnys, kurį reikia išnagrinėti atsižvelgiant į naująjį BDAR teisinį kontekstą. Dėl to, atsižvelgiant į šio sprendimo dėl tinkamumo projekto įtaką būsimoms tinkamumo paraiškoms, EDAV darbas tampa dar svarbesnis.
42. ES ir Japonijos sistemų suderinamumas taip pat pirmą kartą būtų abipusis. Kai (ir jei) ES pripažins, kad Japonija užtikrina apsaugos lygį, kuris iš esmės yra lygiavertis apsaugos lygiui pagal BDAR, Japonija taip pat priims savo sprendimą dėl tinkamumo pagal AIAĮ 24 straipsnį ir pripažins, kad ES užtikrina tinkamą duomenų apsaugos lygį pagal Japonijos duomenų apsaugos sistemą. Taigi šis numatytas Japonijos ir ES sistemų suderinamumas yra ypatingas ir EDAV į tai atsižvelgė atlikdama vertinimą. Kaip minėta pirmiau, Japonijos AAK su Europos Komisija susitarė dėl konkrečių, griežtesnių taisyklių, kurios taikomos tik iš ES perduodamiems asmens duomenims. Pagal Ministrų kabineto sprendimą šios griežtesnės taisyklės yra privalomos ir vykdytinos ir jų turi laikytis asmeninę informaciją apdorojantys verslo subjektai (angl. *Personal Information Handling Business Operators*, toliau – PIHBO) Japonijoje, tvarkydami asmens duomenis, gaunamus iš ES pagal šį sprendimo dėl tinkamumo projektą.
43. Todėl Europos Komisija savo tinkamumo išvadą grindė ne tik esama bendrąja Japonijos duomenų apsaugos sistema, bet ir šiomis konkrečiomis taisyklėmis. Tai, kad Papildomos taisyklės turėjo papildyti AIAĮ, rodo, jog Europos Komisija pripažįsta, kad Japonijos duomenų apsaugos teisės aktai *per se* nėra iš esmės lygiaverčiai BDAR.
44. **Atsižvelgdama į minėtus klausimus, EDAV ragina Europos Komisiją užtikrinti, kad ši nauja Papildomomis taisyklėmis grindžiama tinkamumo struktūra, kuri bus pirmoji priimta pagal BDAR, būtų tvari ir patikima sistema, kuri nekeltų praktinių problemų, susijusių su konkrečia ir veiksminga Japonijos subjektų atitiktimi reikalavimams ir AAK atliekamu vykdymo užtikrinimu.**

2.3.2 Vertimo tikrumas

45. Kaip ir Europos Komisija, EDAV savo darbe rėmėsi Japonijos valdžios institucijų pateiktais vertimais į anglų kalbą¹⁷. EDAV ragina Europos Komisiją paaiškinti, kad ji savo sprendimo dėl tinkamumo projektą grindė gautais vertimais į anglų kalbą ir reguliariai tikrina šių vertimų kokybę ir tikrumą.

2.3.3 Sektorinis suderinamumas

46. Suderinamumo išvada, pateikta šiame sprendimo dėl tinkamumo projekte, yra susijusi tik su PIHBO vykdoma asmeninės informacijos apsauga, apibrėžta AIAĮ. Tai reiškia, kad suderinamumas yra sektorinis, nes jis taikomas tik privačiam sektoriui ir neapima asmens duomenų perdavimo tarp valdžios institucijų ir įstaigų. Šiuo metu Europos Komisija trumpai užsimena apie šį suderinamumo masto ypatumą sprendimo dėl tinkamumo projekto 10 konstatuojamojoje dalyje.
47. **EDAV ragina Europos Komisiją pagal BDAR 45 straipsnio 3 dalį aiškiai paminėti šio sprendimo dėl tinkamumo sektorinį pobūdį įgyvendinimo sprendimo pavadinime ir jo 1 straipsnyje.**

2.3.4 Papildomų taisyklių ir AAK gairių privalomasis pobūdis

48. AIAĮ 6 straipsnyje nurodyta, jog „vyriausybė <...> turi imtis būtinų teisėkūros ir kitų veiksmų, kad galėtų diskretiškai apsaugoti asmeninę informaciją, kurios tvarkymą reikia įgyvendinti ypač griežtai, siekiant sustiprinti asmens teisių ir interesų apsaugą, ir, bendradarbiaudama su kitų šalių vyriausybėmis, būtinų veiksmų atitinkamai tarptautinei asmeninės informacijos sistemai sukurti, skatindama bendradarbiavimą su tarptautine organizacija ir kita tarptautine sistema.“ Nors šiame AIAĮ straipsnyje aiškiai nurodyta, kad vyriausybė yra kompetentinga imtis tokių teisinių veiksmų, jame AAK tiesiogiai

¹⁷ Europos Komisija patikrino šiuos vertimus.

nenurodoma kaip institucija, kompetentinga priimti konkrečias taisykles¹⁸. Dėl laiko stokos EDAV neįstengė surinkti, peržiūrėti ir išnagrinėti su šiuo klausimu susijusių įrodymų.

49. **Atsižvelgdama į šio klausimo svarbą, EDAV atkreipia dėmesį į pakartotinius Europos Komisijos bei Japonijos valdžios institucijų įsipareigojimus ir patikinimus dėl Papildomų taisyklių privalomumo ir vykdytinumo. EDAV ragina Europos Komisiją nuolat stebėti, ar jos yra privalomos ir veiksmingai taikomos Japonijoje, nes jų teisinė vertė yra esminis ES ir Japonijos sistemų suderinamumo elementas.**
50. Be to, Europos Komisija keliose savo sprendimo dėl tinkamumo projekto dalyse mini AAK gaires (toliau – gairės).
51. Nors Europos Komisija sprendimo dėl tinkamumo projekto 16 konstatuojamojoje dalyje patikslina, kad gairėse yra autoritetingai paaiškintas AIAĮ, toje pačioje konstatuojamojoje dalyje ji nurodo, kad šios gairės yra privalomos: „Remiantis iš AAK gauta informacija, šios gairės laikomos neatskiriama teisinės sistemos dalį sudarančiomis privalomomis taisyklėmis, kurias reikia skaityti kartu su AIAĮ tekstu, Ministrų kabineto nutarimu, AAK taisyklėmis ir AAK parengtu klausimų ir atsakymų rinkiniu.“¹⁹
52. Vis dėlto, remdamasi ta pačia AAK pateikta informacija, EDAV supranta, kad gairės nėra teisiškai privalomos. Jos veikia „autoritetingai aiškina“ teisę. AAK teigia, kad gairėmis praktikoje vadovaujasi PIHBO, jas taiko AAK teisei prieš PIHBO įgyvendinti ir naudoja teismai, priimdami sprendimus. Vis dėlto šie elementai nėra pakankamas įrodymas, kad gairės yra teisiškai privalomos normos.
53. **EDAV palankiai vertintų paaiškinimus dėl privalomojo AAK gairių pobūdžio sprendime dėl tinkamumo ir prašo Europos Komisiją atidžiai stebėti šį aspektą.**
54. Kaip teigia AAK, nepaisant to, gairės taikomos praktikoje vadovaujantis vietos papročiais. AAK nurodo, kad Japonijos teismai priima sprendimus pagal AAK gaires, kai taiko AIAĮ taisykles. Europos Komisija daro nuorodą į 2006 m. teismo sprendimą²⁰ kaip įrodymą, kad Japonijos teismai savo išvadas grindžia gairėmis. Nors šis teismo sprendimas nebuvo pateiktas EDAV, ji būtų dėkinga, jei Europos Komisija galėtų pateikti (jei įmanoma) naujesnį teismo sprendimą duomenų apsaugos srityje arba kitame sektoriuje, kuriame Japonijos teismai, priimdami sprendimą, naudojami AAK gairėmis ar kitomis panašiomis gairėmis.

2.3.5 Tinkamumo išvados periodinė peržiūra

55. BDAR 45 straipsnio 3 dalyje numatyta, kad reguliari peržiūra turi būti atliekama ne rečiau kaip kas ketverius metus. Remiantis EDAV darbinio dokumentu dėl referencinio tinkamumo²¹, tai bendrasis terminas, kuris turi būti pritaikytas kiekvienai trečiajai šaliai arba tarptautinei organizacijai priimant sprendimą dėl tinkamumo. Atsižvelgiant į konkrečias aplinkybes, galima garantuoti ir trumpesnį peržiūros ciklą. Be to, dėl su atitinkama trečiaja šalimi ar tarptautine organizacija susijusių incidentų ar kitos informacijos arba teisinės sistemos pokyčių gali prireikti ją peržiūrėti anksčiau, nei suplanuota.

¹⁸ Remiantis 2018 m. liepą paskelbtu straipsniu, gali būti, kad svarstant Papildomų taisyklių projektą šalyje buvo diskutuojama dėl šių taisyklių privalomojo pobūdžio. Žr. Fujiwara S., *Comparison between the EU and Japan's Data Protection Legal Frameworks*, *Jurist*, Vol. 1521 (July 2018): p. 19.

¹⁹ XXXX Komisijos įgyvendinimo sprendimas pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2016/679 dėl tinkamos asmens duomenų apsaugos Japonijoje, atsiųstas EDAV 2018 m. lapkričio 13 d., 16 konstatuojamoji dalis.

²⁰ XXXX Komisijos įgyvendinimo sprendimas pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2016/679 dėl tinkamos asmens duomenų apsaugos Japonijoje, atsiųstas EDAV 2018 m. lapkričio 13 d., p. 5, 16 išnaša, Osakos apygardos teismo 2006 m. gegužės 19 d. sprendimas, *Hanrei Jiho*, 1948 tomas, p. 122.

²¹ WP254, p. 3.

Taip pat atrodo, kad būtų tikslinga iš pradžių peržiūrėti visiškai naują sprendimą dėl tinkamumo ir, atsižvelgiant į rezultatus, palaipsniui pritaikyti peržiūrų ciklą.

56. Atsižvelgdama į daugelį veiksnių, įskaitant tai, kad AIA įsigaliojo 2017 m., kad AAK buvo įsteigta 2016 m. ir kad nėra informacijos ir įrodymų apie praktinį Papildomų taisyklių taikymą, **EDAV ragina Europos Komisiją atlikti šios tinkamumo išvados peržiūrą bent kas dvejus metus, o ne kas ketverius metus, kaip siūloma dabartiniame sprendimo dėl tinkamumo projekte.**

2.3.6 Japonijos priimti tarptautiniai įsipareigojimai

57. Pagal BDAR 45 straipsnio 2 dalies c punktą ir darbinį dokumentą dėl referencinio tinkamumo²² Europos Komisija, vertindama trečiosios šalies apsaugos lygio tinkamumą, be kita ko, atsižvelgia į tarptautinius įsipareigojimus, kuriuos prisiėmė trečioji šalis, arba kitus įsipareigojimus, kurie atsiranda dėl trečiosios šalies dalyvavimo daugiašalėse ar regioninėse sistemose, visų pirma susijusiose su asmens duomenų apsauga, taip pat į tokių prievolių įgyvendinimą. Be to, reikėtų atsižvelgti į trečiosios šalies prisijungimą prie 1981 m. sausio 28 d. Europos Tarybos konvencijos dėl asmenų apsaugos ryšium su asmens duomenų automatizuotu tvarkymu (Europos Tarybos 108-osios konvencijos)²³ ir jos papildomo protokolo.
58. **Šiuo atžvilgiu EDAV pažymi, kad Japonija yra Europos Tarybos 108-osios konvencijos konsultacinio komiteto stebėtoja.**

2.3.7 Duomenų apsaugos institucijos (DAI) įgaliojimai²⁴ teikti ieškinius dėl sprendimo dėl tinkamumo galiojimo

59. EDAV pabrėžia, kad nors sprendimo dėl tinkamumo projekto 179 konstatuojamojoje dalyje nurodyti tik tie atvejai, kai DAI gavo skundą, kuriame abejojama, ar sprendimas dėl tinkamumo yra suderinamas su pagrindinėmis asmens teisėmis į privatumą ir duomenų apsaugą, šis teiginys turi būti suprantamas kaip pavyzdys, kuriame vaizduojama situacija, kai DAI gali perduoti bylą nacionaliniam teismui, nors tai galima daryti ir be skundo, o ne kaip DAI pagal BDAR ir valstybių narių nacionalinės teisės aktus šioje srityje suteiktų galių apribojimas. Iš tiesų BDAR nuostatos, kuriose numatyta ir teisė sustabdyti duomenų perdavimą, nors jis grindžiamas sprendimu dėl tinkamumo, ir pareikšti ieškinį dėl sprendimo dėl tinkamumo galiojimo, neribojamos atvejais, kai yra gautas skundas, jeigu pagal nacionalinę teisę DAI suteikiami įgaliojimai tai daryti platesniu mastu ir nepriklausomai nuo skundo, kaip numatyta atitinkamose BDAR nuostatose.
60. **EDAV ragina Europos Komisiją savo sprendimo dėl tinkamumo projekte paaiškinti, kad priežiūros institucijų įgaliojimai pareikšti ieškinį dėl tinkamumo sprendimo pateikus skundą tik iliustruoja DAI platesnius įgaliojimus pagal BDAR ir apima teisę sustabdyti perdavimą ir pareikšti ieškinį dėl tinkamumo sprendimo galiojimo, nors skundas nepateiktas, jei tai numatyta nacionalinėje teisėje.**

3 KOMERCINIAI ASPEKTAI

3.1 Turinio principai

61. Darbinio dokumento dėl referencinio tinkamumo 3 skyrius skirtas turinio principams. Į trečiosios šalies arba tarptautinės organizacijos sistemą turi būti įtrauktos nuostatos dėl apsaugos lygio, kuris yra iš

²² WP254, p. 2.

²³ Konvencija dėl asmenų apsaugos ryšium su asmens duomenų automatizuotu tvarkymu, Europos Tarybos 108-oji konvencija, 2018 m. gegužės 18 d.

²⁴ 2015 m. spalio 6 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Maximillian Schrems / Data Protection Commissioner*, C-362/14.

esmės lygiavertis ES teisės aktais užtikrinamam apsaugos lygiui. EDAV pripažįsta, kad siekiant įgyvendinti teisę į privatumą Japonijos teisės sistemoje taikomi kitokie nei BDAR numatyti metodai. Nors teisė į privatumą nėra *per se* įtvirtinta Japonijos Konstitucijoje, ji pripažįstama kaip konstitucinė teisė teismų praktikoje, kuri taip pat nurodoma Europos Komisijos sprendime²⁵.

62. Kadangi Japonijos metodas pastebimai skiriasi nuo Europos, reikia atidžiai stebėti, ar ne tik pavieniai aspektai, bet ir visa sistema galiausiai užtikrina „iš esmės lygiavertį“ apsaugos lygį. Tai reiškia, kad galimus „trūkumus“, susijusius su vieno turinio principu, galima kompensuoti kitais aspektais, apimančiais tinkamą stabdžių ir atsvarų sistemą.

3.1.1 Sąvokos

63. Pagal darbinį dokumentą dėl referencinio tinkamumo trečiosios šalies teisinėje sistemoje turėtų būti įtvirtintos pagrindinės duomenų apsaugos sąvokos ir (arba) principai. Nors jie ir neturi sutapti su BDAR terminija, juose turėtų atsispindėti Europos duomenų apsaugos teisėje įtvirtintos sąvokos ir jie turi jas atitikti. Pavyzdžiui, į BDAR įtrauktos šios svarbios sąvokos: „asmens duomenys“, „asmens duomenų tvarkymas“, „duomenų valdytojas“, „duomenų tvarkytojas“, „gavėjas“ ir „neskelbtini duomenys“²⁶.
64. AIAĮ taip pat nustatytos kelios apibrėžtys, pvz., „asmeninė informacija“, „asmens duomenys“, „asmeninę informaciją apdorojantis verslo subjektas“. **Tačiau atrodo, kad AIAĮ nėra termino „asmens duomenų apdorojimas“ apibrėžties, kuri būtų panaši į sąvoką „asmens duomenų tvarkymas“.**
65. AAK raštu atsakė į EDAV klausimą dėl termino „asmens duomenų tvarkymas“ apibrėžties. Europos Komisija pacitavo šį atsakymą Komisijos sprendimo projekte: „Nors AIAĮ nevartojamas terminas „tvarkymas“, jame remiamasi lygiaverte sąvoka „apdorojimas“, kuri pagal AAK gautą informaciją apima „bet kokius su asmens duomenimis susijusius veiksmus“, įskaitant asmeninės informacijos gavimą, įvedimą, kaupimą, organizavimą, saugojimą, redagavimą (tvarkymą), atnaujinimą, išvedimą, patikinimą, išvedimą, naudojimą ar pateikimą“²⁷.
66. Tačiau kadangi nebuvo pateiktas šios apibrėžties informacinis tekstas, EDAV ragina **Europos Komisiją atidžiai stebėti, kad praktikoje būtų laikomasi pirmiau minėtos sąvokos apibrėžties, kurią pateikė AAK.**

3.1.1.1 Duomenų tvarkytojo sąvoka ir „patikėtinio“ pareigos

67. Kaip minėta, darbiniame dokumente dėl referencinio tinkamumo reikalaujama, kad trečiosios šalies teisinėje sistemoje būtų įtvirtintos pagrindinės duomenų apsaugos sąvokos ir (arba) principai.
68. AIAĮ yra sąvoka „asmeninę informaciją apdorojantis verslo subjektas“, kuri, Europos Komisijos nuomone, apima BDAR numatytus duomenų valdytojo ir duomenų tvarkytojo terminus, bet jų tarpusavyje neskiria²⁸. Vis dėlto AIAĮ 22 straipsnyje yra terminas „patikėtinis“, kuris tam tikrais aspektais panašus į duomenų tvarkytojo sąvoką pagal BDAR.

²⁵ EDAV šio teismo sprendimo vertimas į anglų kalbą nepateiktas. Žr. XXXX Komisijos įgyvendinimo sprendimo pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2016/679 dėl tinkamos asmens duomenų apsaugos Japonijoje, kuris EDAV buvo atsiųstas 2018 m. lapkričio 13 d., 9 išnašą.

²⁶ WP254, p. 4.

²⁷ XXXX Komisijos įgyvendinimo sprendimas pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2016/679 dėl tinkamos asmens duomenų apsaugos Japonijoje, atsiųstas EDAV 2018 m. lapkričio 13 d., 17 konstatuojamoji dalis.

²⁸ XXXX Komisijos įgyvendinimo sprendimas pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2016/679 dėl tinkamos asmens duomenų apsaugos Japonijoje, atsiųstas EDAV 2018 m. lapkričio 13 d., 35 konstatuojamoji dalis.

69. Kaip AAK paaiškino savo atsakymuose, pateiktuose EDAV, ir kaip nurodyta Europos Komisijos sprendimo dėl tinkamumo projekte, patikėtinis laikomas lygiaverčiu duomenų tvarkytojui pagal BDAR – PIHBO jam patikėjo apdoroti asmens duomenis. Šis patikėtinis turi tas pačias pareigas ir teises, kaip ir bet kuris PIHBO, įskaitant Papildomas taisykles dėl iš ES perduotų asmens duomenų. PIHBO, kuris patiki asmens duomenų tvarkymą patikėtiniui, privalo „vykdyti būtiną ir tinkamą patikėtinio priežiūrą“²⁹.
70. **EDAV ragina Europos Komisiją paaiškinti patikėtinio statusą ir pareigas patikėtiniui keičiant apdorojimo tikslus ir tvarkymo priemones ir išaiškinti, ar duomenų subjekto sutikimas išlieka būtina sąlyga norint keisti tikslą ar nustatyti priemones³⁰.**

3.1.1.2 Saugomų asmens duomenų sąvoka

71. AIAĮ yra sąvoka „saugomi asmens duomenys“, kurie laikomi asmens duomenų pakategore. Pagal AIAĮ nuostatas, susijusias su duomenų subjekto teisėmis³¹, taikomos tik saugomiems asmens duomenims. Saugomų asmens duomenų apibrėžtis pateikta AIAĮ 2 straipsnio 7 dalyje.
72. Saugomi asmens duomenys – tai asmens duomenys, išskyrus tuos, kurie i) turi būti ištrinti per ne ilgesnį kaip 6 mėnesių laikotarpį³² arba ii) kuriems taikomos Ministrų kabineto nutarimo 4 straipsnio išimties ir kurių buvimą ar nebuvimą atskleidus galima pakenkti viešiesiems ar kitiems interesams.
73. 2 papildomoje taisyklėje numatyta, kad „asmens duomenis, gautus iš ES remiantis sprendimu dėl tinkamumo, reikalaujama apdoroti kaip saugomus asmens duomenis, neatsižvelgiant į laikotarpį, per kurį jie turėtų būti ištrinti“.
74. Tačiau nebus reikalaujama, kad asmens duomenys, kuriems taikomos Ministrų kabineto nutarimo 4 straipsnyje numatytos išimties, būtų tvarkomi kaip saugomi asmens duomenys ir negalėtų duomenų subjekto teisės.
75. BDAR 23 straipsnyje numatyta, kad, panašiai kaip ir Ministrų kabineto nutarimo 4 straipsniu, Sąjungos ar valstybės narės teisės aktu, taikomu duomenų valdytojui ir (arba) tvarkytojui, gali būti apribota jam taikomų prievolių ir duomenų subjekto teisių apimtis. Tai galima atlikti teisėkūros priemonėmis. Šie apribojimai turi nekeisti pagrindinių teisių ir laisvių esmės ir yra būtina ir proporcinga priemonė demokratinėje visuomenėje.
76. Kalbant apie Ministrų kabineto nutarimo 4 straipsnyje numatytų išimčių turinį, EDAV nebuvo pateikta pakankamai dokumentų dėl šių apribojimų ar papildomų elementų, kad būtų galima išsiaiškinti šių nuostatų taikymo sritį³³. EDAV negali įvertinti, ar šie duomenų subjektų teisių apribojimai yra tik tokie, kokie būtų laikomi būtiniais ir proporcingais pagal ES teisę, todėl iš esmės būtų lygiaverčiai ES duomenų subjektams suteiktoms teisėms.
77. **Kadangi trūksta kai kurių svarbių dokumentų, EDAV taip pat palankiai vertintų Europos Komisijos užtikrinimus, kad fizinių asmenų teisių apribojimai (visų pirma teisė susipažinti su duomenimis, juos**

²⁹ Iš dalies pakeisto Asmeninės informacijos apsaugos įstatymo (AIAĮ) 22 straipsnis, įsigaliojęs 2017 m. gegužės 30 d.

³⁰ AIAĮ 23 straipsnio 5 dalies i punktas. Taip pat žr. toliau esančią dalį apie skaidrumo principą.

³¹ AIAĮ 27–30 straipsniai.

³² Ministrų kabineto nutarimo dėl Asmeninės informacijos apsaugos įstatymo įgyvendinimo (Ministrų kabineto nutarimas) dalinis pakeitimas, įsigaliojęs 2017 m. gegužės 30 d., 5 straipsnis.

³³ EDAV nebuvo pateikti Aukščiausiojo Teismo sprendimai, nurodyti sprendimo dėl tinkamumo projekto 53 konstatuojamojoje dalyje.

ištaisyti ir prieštarauti) būtų būtini ir proporcingi demokratinėje visuomenėje ir atitiktų pagrindinių teisių esmę.

78. Esminis BDAR reikalavimas yra tas, kad asmens duomenys saugomi visą jų gyvavimo ciklą.
79. Atsižvelgiant į tai, kad Papildomos taisyklės taikomos tik asmens duomenims, perduotiems iš ES, EDAV pageidautų gauti daugiau informacijos apie tai, kaip PIHBO praktiškai įgyvendina šias taisykles, ypač kai šie duomenys dar kartą perduodami kitam PIHBO po pirmojo perdavimo Japonijai.
80. Europos Komisija savo sprendimo dėl tinkamumo projekto 15 konstatuojamojoje dalyje paaiškino, kad PIHBO, kuris gauna asmens duomenis iš ES ir (arba) toliau juos tvarko, bus teisiškai įpareigotas laikytis Papildomų taisyklių, todėl turės pasirūpinti, kad galėtų identifikuoti šiuos asmens duomenis visą jų gyvavimo ciklą.
81. AAK savo atsakymuose³⁴ paaiškino, kad toks identifikavimas bus atliktas naudojant techninius (ženklinimas) arba organizacinius metodus (iš ES gautų duomenų saugojimas specialioje duomenų bazėje).
82. Sprendimo dėl tinkamumo projekto 14 išnašoje Europos Komisija paaiškina, kad, siekdamas laikytis Papildomų taisyklių, PIHBO privalo registruoti informaciją apie ES duomenų kilmę tol, kol tai būtina. Tai įtvirtinta ir AIAĮ 26 straipsnio 1, 3 ir 4 dalyse, kuriose teigiama, kad PIHBO yra įpareigotas patvirtinti ir registruoti šių duomenų šaltinį ir visas aplinkybes, susijusias su šių duomenų įsigijimu.
83. Vis dėlto EDAV atkreipia dėmesį į tai, kad AAK taisyklių³⁵ 18 straipsnyje nurodyta, jog PIHBO pareiga saugoti duomenis yra apribota iki trijų metų tais atvejais, kuriems netaikomi AAK taisyklių 16 straipsnyje aprašyti konkretūs duomenų saugojimo metodai (naudojant rašytinį dokumentą, elektromagnetinį įrašą arba mikrofilmą). Tai Europos Komisija taip pat nurodė sprendimo dėl tinkamumo projekto 71 konstatuojamojoje dalyje: „*Kaip nurodyta AAK taisyklių 18 straipsnyje, šie įrašai, atsižvelgiant į aplinkybes, turi būti saugomi nuo vieno iki trejų metų.*“
84. Nors Europos Komisija savo sprendimo dėl tinkamumo projekto 14 išnašoje teigia, jog PIHBO nedraudžiama saugoti informacijos apie duomenų kilmę ilgiau nei trejus metus, kad galėtų vykdyti savo pareigas pagal 2 papildomą taisyklę, tai nėra aiškiai nurodyta nei Japonijos teisės aktuose, nei Papildomose taisyklėse. EDAV manymu, yra pavojus, kad PIHBO iš tiesų laikysis AAK taisyklių 18 straipsnio net ir tvarkydami iš ES gautus duomenis. Taip yra iš esmės dėl to, kad šiuo metu, EDAV supratimu ir remiantis turimais dokumentais, nėra nuostatos, pagal kurią PIHBO privalėtų laikytis Papildomų taisyklių. Tai reikštų, kad iš ES perduoti duomenys nebebus saugomi papildomomis apsaugos priemonėmis, įtrauktomis į Papildomas taisykles.
85. **EDAV ragina Europos Komisiją atidžiai stebėti veiksmingą asmens duomenų, perduotų iš ES į Japoniją, apsaugą, remiantis sprendimo dėl tinkamumo projektu, visą jų gyvavimo ciklą, nors Japonijos teisės aktais įpareigojama saugoti informaciją apie duomenų kilmę ne ilgiau kaip trejus metus.**

3.1.2 Teisėto ir sąžiningo duomenų tvarkymo pagrindai

86. Pagal darbinį dokumentą dėl referencinio tinkamumo, remiantis BDAR duomenys turi būti tvarkomi teisėtai, sąžiningai ir pagrįstai³⁶. Turėtų būti pakankamai aiškiai nustatytas teisinis pagrindas, kurio

³⁴ Šios nuomonės III priedas.

³⁵ Asmeninės informacijos apsaugos įstatymo įgyvendinimo taisyklės (toliau – AAK taisyklės), įsigaliojusios 2017 m. gegužės 30 d., 16 straipsnis.

³⁶ WP254, p. 4.

remiantis asmens duomenys gali būti teisėtai, sąžiningai ir pagrįstai tvarkomi. Europos sistemoje pripažįstami keli tokie teisėti pagrindai, įskaitant, pavyzdžiui, nacionalinės teisės nuostatas, duomenų subjekto sutikimą, sutarties vykdymą arba duomenų valdytojo ar trečiosios šalies teisėtus interesus, kurie nėra viršesni už asmens interesus.

87. Pagal AIAĮ Japonijos duomenų apsaugos teisinėje sistemoje sutikimas yra svarbiausias elementas. Sutikimas – pagrindinis asmens duomenų tvarkymo teisinis pagrindas Japonijoje, taip pat vienas iš pagrindinių asmens duomenų perdavimo iš Japonijos į trečiąją šalį teisinių pagrindų. Be to, sutikimas būtinas duomenų tvarkymo tikslui pakeisti.
88. Pagal 3 papildomą taisyklę teisinis pagrindas tvarkyti asmens duomenis, perduotus iš ES į Japoniją, bus teisinis pagrindas, kuriuo remiantis duomenys į ją perduodami. Jei PIHBO nori toliau tvarkyti šiuos duomenis kitu tikslu, jis turi iš anksto gauti duomenų subjekto sutikimą.
89. EDAV nuomone, sutikimo kokybė (visų pirma dėl jo pagrindinio vaidmens Japonijos teisinėje sistemoje) turi atitikti pagrindinius sutikimo sąvokos reikalavimus, o tai pagal ES teisę yra „laisva valia duotas, konkretus ir nedviprasmiškas tinkamai informuoto duomenų subjekto valios išreiškimas <...>“. Duomenų subjektas gali atšaukti tokį sutikimą ir tai yra esminė apsaugos priemonė, užtikrinanti duomenų subjekto laisvą valią visą laikotarpį³⁷. Atrodo, kad Japonijos teisės sistemoje nėra teisės atsisakyti sutarties, kuri yra privalomas sutikimo elementas. Iš tiesų, remiantis AAK gairėmis³⁸, atšaukimas yra tik „pageidautinas“ ir priklauso nuo „verslo veiklos ypatybių, masto ir statuso“.

3.1.3 Skaidrumo principas

90. Pagal BDAR 5 straipsnį pagrindinis ES duomenų apsaugos sistemos principas yra skaidrumas³⁹. Darbiniame dokumente dėl referencinio tinkamumo „skaidrumas“ aiškiai nurodomas kaip vienas iš turinio principų, į kuriuos reikia atsižvelgti vertinant lygiavertį trečiosios šalies suteikiamos apsaugos lygį. Skaidrumo ir sąžiningumo principu siekiama užtikrinti, kad duomenų subjektas galėtų kontroliuoti savo duomenis, ir šiuo tikslu duomenų subjektui paprastai aktyviai teikiama informacija. Privatumo skydo atveju 29 straipsnio darbo grupė⁴⁰ savo nuomonėje Nr. 1/2016 rėmėsi Privatumo skydo susitarimo II priedo II skyriaus 1 dalies b nuostata (pranešimas asmeniui) ir nurodė, kad, jei duomenys nėra tiesiogiai renkami, organizacija turėtų pranešti duomenų subjektui „tuo metu, kai duomenis užfiksuoja skydo organizacija“ (2.2.1 dalies a punktas). Papildomas kriterijus yra viešai prieinama privatumo politika (žr. 2.2.1 dalies b punktą). Todėl jau pagal Direktyvą 95/46/EB buvo laikoma, kad būtina tiesiogiai informuoti duomenų subjektą.
91. Pirmas susirūpinimą keliantis klausimas yra susijęs su duomenų subjektui pagal AIAĮ teikiama informacija. Pagal AIAĮ 27 straipsnio 1 dalį PIHBO privalo pateikti informaciją, aprašytą AIAĮ 27 straipsnio 1 dalyje, padarydama ją „tokios formos, kad ją galėtų žinoti atstovaujамasis“. Vis dėlto šia

³⁷ BDAR 4 straipsnio 11 punktas. Daugiau informacijos taip pat pateikta susijusiose EDAV gairėse dėl sutikimo, WP259, 2018 m. balandžio 10 d.

³⁸ Duomenų apsaugos teisės ir techninių tyrimų ir analizės konsorciumas (DPC). Pagal Japonijos teisės aktus pateiktų asmens duomenų apsaugos lygio vertinimas, p. 46: „Be to, atsižvelgiant į atstovaujамųjų, pavyzdžiui, vartotojų, teisių ir interesų apsaugą, pageidautina, kad, gavus atstovaujамоjo prašymą dėl saugomų asmens duomenų, į jį būtų toliau reaguojama taip, kad būtų sustabdytas tiesioginis laiškų siuntimas ar savanoriškai nustota naudoti asmens duomenis ir t. t., atsižvelgiant į verslo veiklos ypatybes, mastą ir statusą.“

³⁹ WP 254, 3 skyrius, 7 punktas, p. 5; taip pat žr. BDAR 39 konstatuojamąją dalį.

⁴⁰ Ši darbo grupė buvo įkurta pagal Direktyvos 95/46/EB 29 straipsnį. Tai buvo nepriklausomas Europos patariamasis organas duomenų apsaugos ir privatumo klausimais. Grupės užduotys nustatytos Direktyvos 95/46/EB 30 straipsnyje ir Direktyvos 2002/58/EB 15 straipsnyje. Dabar 29 straipsnio darbo grupė tapo EDAV.

formuluote aiškiai nenurodoma, koku mastu PIHBO turi imtis pozityvių priemonių, kad iš tikrųjų informuotų duomenų subjektą.

92. **EDAV ragina Komisiją patikslinti termino „galėtų žinoti“ reikšmę ir nurodyti, ar AIAJ kaip taisyklė numatyta pareiga iš tikrųjų informuoti duomenų subjektus.**
93. Be to, remiantis darbinio dokumentu dėl referencinio tinkamumo, duomenų subjektui teiktina informacija gali būti ribojama, kaip numatyta BDAR 23 straipsnyje. Panašiai BDAR 14 straipsnio 5 dalyje nustatyta teisės gauti informaciją išimtis, kai tikėtina, kad informacija neleistų ar labai trukdytų tvarkyti duomenis. Tačiau net ir šiuo atveju duomenų valdytojas pateikia tam tikrą informaciją, pavyzdžiui, viešai prieinamą „bendrąją“ informaciją. Be to, pavojui pranykus informuojamas duomenų subjektas⁴¹. Šie aspektai yra svarbūs siekiant užtikrinti pagrindinį teisingumo principą.
94. Pagal AIAJ 23 straipsnį PIHBO paprastai turi iš anksto suteikti duomenų subjektui informaciją apie duomenų teikimą trečiajai šaliai: numanomai, gavęs duomenų subjekto sutikimą, arba aiškiai, pateikęs atsisakymo pranešimą. EDAV supranta, jog nėra pranešimo duomenų subjektui, kuriuo jis informuojamas, kad jo duomenys nėra saugomi asmens duomenys pagal AIAJ, nes jiems taikomos Ministrų kabineto nutarimo 4 straipsnyje numatytos išimtys. Todėl jis negalės visapusiškai pasinaudoti savo teisėmis. Duomenų subjektai nėra informuojami ir AIAJ 18 straipsnio 4 dalyje numatytais atvejais.
95. **EDAV pripažįsta, jog teisės gali būti apribotos, kad PIHBO ir valstybės institucijos galėtų pasiekti savo teisėtus tikslus. Be to, EDAV mano, kad iš anksto turėtų būti suteikiama bent bendra informacija apie galimybę apriboti teises teisės aktuose numatytais tikslais ir kad duomenų subjektui turėtų būti pranešta, kai nebelieka rizikos, dėl kurios informacija apribota.**
96. Galų gale toliau aptariami kiti skaidrumo aspektai. Jie yra susiję su pavojumi, kuris kyla perduodant duomenis į trečiąją šalį⁴², ir informacija apie duomenų tvarkymo logiką, kai priimami automatizuoti sprendimai, įskaitant profiliavimą⁴³.

3.1.4 Tolesnio duomenų perdavimo apribojimai

97. EDAV palankiai vertina Japonijos valdžios institucijų ir Europos Komisijos pastangas padidinti tolesnio duomenų perdavimo apsaugos lygį 4 papildomoje taisyklėje, pagal kurią neleidžiama iš ES perduotų asmens duomenų toliau perduoti trečiajai šaliai remiantis APEC tarpvalstybinėmis privatumo taisyklėmis (CBPR). Be to, 177 ir 184 konstatuojamosiose dalyse EDAV pripažįsta, kad savo naujajame sprendime dėl tinkamumo projekte Europos Komisija įsipareigojo sustabdyti sprendimo dėl tinkamumo galiojimą, jei tolesnis duomenų perdavimas nebuoūtinkrina apsaugos tęstinumo. Vis dėlto EDAV norėtų atkreipti dėmesį į du aspektus, susijusius su šiuo ES asmens duomenų perdavimu iš Japonijos į trečiąsias šalis.
98. **Sutikimo kaip duomenų perdavimo iš Japonijos į trečiąją šalį pagrindo naudojimas Japonijos teisinėje sistemoje kelia susirūpinimą, nes EDAV mano, kad prieš sutikimo davimą ES duomenų subjektui suteikta informacija atrodo neišsami.**
99. Pagal AIAJ 24 straipsnį draudžiama perduoti asmens duomenis trečiajai šaliai už Japonijos teritorijos ribų be išankstinio atitinkamo asmens sutikimo. 4 papildomoje taisyklėje nustatyta, jog ES duomenų

⁴¹ 2016 m. gruodžio 21 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Tele2*, sujungtos bylos C-203/15 ir C-698/15, 121 punktą, ir 2014 m. balandžio 8 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Digital Rights Ireland*, sujungtos bylos C-293/12 ir C-594/12, 54–62 punktai.

⁴² Žr. 2.1.4 dalį.

⁴³ Žr. 2.1.6 dalį.

subjektams turi būti suteikta informacija apie aplinkybes, susijusias su perdavimu, kad jie galėtų priimti sprendimą dėl sutikimo.

100. Europos Komisija savo sprendimo dėl tinkamumo projekte daro išvadą, jog 4 papildoma taisyklė užtikrina atitinkamą tinkamai informuoto ES duomenų subjekto sutikimą⁴⁴, nes jis bus informuotas apie tai, kad duomenys bus perduoti į užsienį, ir apie konkrečią paskirties šalį. Tai leistų duomenų subjektui įvertinti privatumo riziką, susijusią su perdavimu.
101. Pagal darbiname dokumente dėl referencinio tinkamumo numatytą skaidrumo principą informuojant asmenis turi būti užtikrinamas tam tikras sąžiningumo lygis. Dėl tolesnio sutikimu grindžiamo duomenų perdavimo EDAV laikosi nuomonės, kad siekiant duomenų subjektui užtikrinti tokį tinkamą sąžiningumo lygį reikėtų jį aiškiai informuoti apie riziką, kuri gali kilti dėl šio duomenų perdavimo ir kurią lemia tinkamos apsaugos neužtikrinimas trečiojoje šalyje ir tinkamų apsaugos priemonių nebuvimas prieš duodant sutikimą. Tokiame pranešime turėtų būti, pavyzdžiui, pateikta informacija, kad trečiojoje šalyje gali nebūti priežiūros institucijos ir (arba) joje nenumatyti duomenų tvarkymo principai ir (arba) nenumatytos duomenų subjekto teisės⁴⁵. EDAV labai svarbu pateikti šią informaciją, kad duomenų subjektas galėtų duoti sutikimą gerai žinodamas šiuos konkrečius faktus apie duomenų perdavimą⁴⁶.
102. Informuoto asmens sutikimas taip pat svarbus dėl išimčių, taikomų atskiriems sektoriams. Sprendimas dėl tinkamumo neapima tam tikrų rūšių duomenų tvarkymo, kurį atlieka tam tikros įstaigos, pvz., universitetai, kai asmens duomenys tvarkomi akademiniais tikslais. Todėl EDAV rūpinasi dėl konkretaus scenarijaus, kai duomenys, perduoti iš ES pagal sprendimą dėl tinkamumo (pavyzdžiui, ŽI duomenys apie „Erasmus“ studentus Japonijoje), naudojami kitam tikslui, nepatenkančiam į sprendimo dėl tinkamumo taikymo sritį (pvz., mokslinių tyrimų tikslais), su duomenų subjekto sutikimu, todėl jiems nebetaikoma papildoma apsauga, numatyta Papildomose taisyklėse.
103. Europos Komisija savo sprendimo dėl tinkamumo projekto 38 konstatuojamojoje dalyje nurodo, kad toks scenarijus patektų į tolesnio duomenų perdavimo kontekstą ir kad tokiu atveju prieš gaudamas duomenų subjekto sutikimą PIHBO turi pateikti jam visą būtiną informaciją, įskaitant tai, kad asmeninei informacijai netaikoma AIAI taisyklių apsauga.
104. 4 papildomame straipsnyje tik reikalaujama, kad PIHBO gautų duomenų subjekto sutikimą pateikęs jam informaciją apie aplinkybes, susijusias su perdavimu, kurios reikia, kad atstovaujamas galėtų priimti sprendimą dėl savo sutikimo.
105. **EDAV ragina Europos Komisiją užtikrinti, kad informacija apie „su perdavimu susijusias aplinkybes“, kuri turi būti pateikta duomenų subjektui, apimtų informaciją apie perdavimo riziką, kuri gali kilti dėl tinkamos apsaugos ir tinkamų apsaugos priemonių nebuvimo trečiojoje šalyje, arba, kai taikomos sektorinės išimtys, apie tai, kad netaikoma Papildomų taisyklių ir AIAI apsauga.**
106. **Asmens duomenys gali būti toliau perduodami į trečiąsias šalis, dėl kurių vėliau gali būti priimtas Japonijos sprendimas dėl tinkamumo.**

⁴⁴ XXXX Komisijos įgyvendinimo sprendimas pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2016/679 dėl tinkamos asmens duomenų apsaugos Japonijoje, atsiųstas EDAV lapkričio 13 d., 76 konstatuojamoji dalis.

⁴⁵ 2018 m. gegužės 25 d. EDAV gairės Nr. 2/2018 dėl leidžiančių nukrypti nuostatų pagal Reglamento (EB) 2016/679 49 straipsnį, p. 8.

⁴⁶ 2018 m. gegužės 25 d. Europos duomenų apsaugos valdybos gairės Nr. 2/2018 dėl leidžiančių nukrypti nuostatų pagal Reglamento (EB) 2016/679 49 straipsnį, p. 7.

107. Neatsižvelgiant į AIAĮ 23 straipsnio 1 dalyje numatytas nukrypti leidžiančias nuostatas, pradžioje iš ES į Japoniją perduoti duomenys gali būti toliau perduodami iš Japonijos į trečiąją šalį be sutikimo dviem atvejais:
-)] jei PIHBO ir trečiosios šalies gavėjas kartu įgyvendino priemones, kuriomis užtikrinamas AIAĮ, taikomo kartu su Papildomomis taisyklėmis, apsaugos lygis, sudaręs sutartį, kitos formos privalomus susitarimus arba privalomus susitarimus įmonių grupėje⁴⁷;
 -)] jei AAK pripažino trečiąją šalį pagal AIAĮ 24 straipsnį ir AAK taisyklių 11 straipsnį⁴⁸ kaip užtikrinančią apsaugos lygį, kuris yra lygiavertis Japonijoje užtikrinamam lygiui.
108. AIAĮ 24 straipsnį EDAV vertina kaip konkretesnę taisyklę, kurioje yra nuostata, leidžianti nukrypti nuo bendrosios taisyklės pagal AIAĮ 23 straipsnį. Todėl EDAV nepitaria Europos Komisijos vertinimui naujame sprendime dėl tinkamumo projekto 78 konstatuojamosios dalies paskutiniame sakinyje, kuriame teigiama, kad net ir tais atvejais perduodant duomenis trečiajai šaliai taikomas reikalavimas gauti sutikimą pagal AIAĮ 23 straipsnio 1 dalį.
109. Pagal AAK taisyklių 11 straipsnio 1 dalį AAK sprendime dėl tinkamumo reikalaujama AIAĮ lygiaverčių pagrindinių standartų, kurių įgyvendinimą užtikrina trečioji šalis ir kuriuos veiksmingai prižiūri nepriklausoma vykdymo užtikrinimo institucija. Be to, pagal AAK taisyklių 11 straipsnio 2 dalį AAK gali nustatyti būtinas sąlygas asmenų teisėms ir interesams Japonijoje apsaugoti.
110. 4 papildomoje taisyklėje nurodyta, kad ES asmens duomenys gali būti perduodami trečiajai šaliai, dėl kurios priimamas Japonijos sprendimas dėl tinkamumo, netaikant jokių papildomų apribojimų. Tačiau BDAR 44 straipsnyje nustatyta, kad bet koks asmens duomenų perdavimas į trečiąją šalį turi atitikti sąlygas, nustatytas BDAR V skyriuje, įskaitant tolesnį duomenų perdavimą iš trečiosios šalies į kitą trečiąją šalį. Tolesnis perdavimas turi nepakenkti fizinių asmenų, kurių duomenys perduodami, apsaugos lygiui⁴⁹. Nors Europos Komisija savo sprendimo dėl tinkamumo projekte taip pat iš esmės sutinka su šiuo aiškinimu⁵⁰, atrodo, kad juo visiškai vadovautis negalima. Europos Komisija susitarė dėl draudimo pateikti duomenis iš ES į trečiąją šalį pagal Azijos ir Ramiojo vandenyno šalių ekonominio bendradarbiavimo forumo (APEC) tarpvalstybines privatumo taisykles (CBPR). Atsižvelgiant į 2014 m. pagal ES direktyvą parengtą BCR ir CBPR lyginamąją priemonę, kuri parodo abiejų sistemų reikalavimus, jų panašumus ir skirtumus (29 straipsnio darbo grupės nuomonė 02/2014), EDAV yra susirūpinusi dėl CBPR naudojimo kaip tolesnio perdavimo priemonės asmens duomenims perduotiems iš ES šalims už Japonijos ribų.
111. Priešingai, atrodo, kad Europos Komisija sutinka su tolesniu asmens duomenų perdavimu iš ES į Japoniją remiantis Japonijos sprendimu dėl tinkamumo, o AAK negali nustatyti Papildomų taisyklių kaip sąlygų ES piliečių teisėms ir interesams prireikus apsaugoti. Pagal BDAR 44 straipsnį EDAV daro išvadą, kad Papildomose taisyklėse numatyta sustiprinta iš ES į Japoniją perduodamų duomenų apsauga visada turi būti išplėsta, kai iš ES į Japoniją perduoti asmens duomenys toliau perduodami į trečiąją šalį, jei tos šalies duomenų apsaugos sistema nėra pripažinta iš esmės lygiaverte BDAR.
112. **Todėl EDAV ragina Europos Komisiją perimti jos stebėsenos funkciją ir užtikrinti, kad būtų išlaikomas ES duomenų apsaugos lygis, arba apsvarstyti galimybę sustabdyti šio sprendimo dėl tinkamumo**

⁴⁷ 4 papildomos taisyklės ii punktas.

⁴⁸ 2017 m. gegužės 30 d. Asmeninės informacijos apsaugos įstatymo vykdymo taisyklės. ES Komisija perdavė naujojo 11 straipsnio vertimą į anglų kalbą EDAV, tačiau šis straipsnis dar nepaskelbtas.

⁴⁹ WP 254, p. 5.

⁵⁰ XXXX Komisijos įgyvendinimo sprendimas pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2016/679 dėl tinkamos asmens duomenų apsaugos Japonijoje, atsiųstas EDAV lapkričio 13 d., 75 konstatuojamoji dalis.

priėmimą, jei iš ES į Japoniją perduoti asmens duomenys būtų toliau perduodami trečiosioms šalims, atsižvelgiant į galimą vėlesnį Japonijos sprendimą dėl tinkamumo, jei anksčiau šios šalys nebuvo įvertintos ir nėra ES išvados dėl jų tinkamumo.

3.1.5 Tiesioginė rinkodara

113. Pagal 3 papildomą taisyklę PIHBO draudžiama tvarkyti duomenis tiesioginės rinkodaros tikslais, jei jie buvo perduoti iš Europos Sąjungos kitu tikslu, o ES duomenų subjektas nedavė sutikimo pakeisti naudojimo tikslą.
114. Vadovaujantis darbinio dokumentu dėl referencinio tinkamumo, kai duomenys tvarkomi tiesioginės rinkodaros tikslais, duomenų subjektas turėtų turėti galimybę bet kuriuo metu paprieštarauti dėl jo duomenų tvarkymo šiais tikslais. Pagal AIAĮ 16 straipsnį PIHBO leidžiama tvarkyti asmeninę informaciją tik tuo atveju, jei duomenų subjektas davė sutikimą. Sutikimo atšaukimo rezultatas galėtų būti toks pat kaip ir privilegijuota teisė prieštarauti dėl duomenų tvarkymo tiesioginės rinkodaros tikslais.
115. Japonijos duomenų apsaugos sistemoje nenumatyta privilegijuota teisė prieštarauti ir, kaip paaiškinta skirsnyje dėl sutikimo, sutikimo atšaukimas pagal AAK gaires yra tik pageidautinas ir sąlyginis, todėl negali būti laikoma, kad jis prilygsta teisei bet kuriuo metu prieštarauti, kaip reikalaujama darbiname dokumente dėl referencinio tinkamumo. **EDAV ragina Europos Komisiją pateikti užtikrinimus dėl teisės atsiimti sutikimą ir stebėti su tiesiogine rinkodara susijusius atvejus.**

3.1.6 Automatizuotas sprendimų priėmimas ir profiliavimas

116. Pagal darbinį dokumentą dėl referencinio tinkamumo sprendimai, grindžiami tik automatizuotu duomenų tvarkymu (automatizuotas individualus sprendimų priėmimas), įskaitant profiliavimą, dėl kurio kyla teisinių padarinių arba kurie daro didelį poveikį duomenų subjektui, gali būti priimami tik laikantis tam tikrų sąlygų, nustatytų trečiosios šalies teisinėje sistemoje. Todėl kiekvieną kartą atliekant automatizuotą sprendimų priėmimą ir profiliavimą pirmiau minėtomis aplinkybėmis tam turi būti teisinis pagrindas.
117. Pavyzdžiui, Europos sistemoje reikalaujama, kad automatizuotas sprendimų priėmimas būtų vykdomas tik gavus aiškų duomenų subjekto sutikimą⁵¹ arba kai būtina priimti tokį sprendimą sutarčiai sudaryti. Jei sprendimas neatitinka tokių sąlygų, numatytų trečiosios šalies teisinėje sistemoje, duomenų subjektui turėtų būti garantuota teisė reikalauti, kad jis nebūtų taikomas. Be to, bet kuriuo atveju trečiosios šalies teisėje turėtų būti numatytos būtinos apsaugos priemonės, įskaitant teisę gauti informaciją apie konkrečias priežastis, dėl kurių priimtas sprendimas, ir logiką, pagal kurią jis priimtas, kad būtų galima ištaisyti netikslią ar neišsamią informaciją ir užginčyti sprendimą, priimtą remiantis netinkamu faktiniu pagrindu.
118. Komisijos sprendime minimas tik bankų sektorius, kuriam būtų taikomos sektorinės taisyklės⁵², susijusios su automatizuotais sprendimais. Sprendimo dėl tinkamumo projekto 93 konstatuojamojoje dalyje minimose išsamiose pagrindinių bankų priežiūros gairėse nurodyta, kad atitinkamam asmeniui turi būti pateikti konkretūs paaiškinimai dėl prašymo sudaryti paskolos sutartį atmetimo priežasčių.
119. Su sprendimo dėl tinkamumo projektu susijusiuose Europos Komisijos argumentuose (94 konstatuojamoji dalis), kad nėra tikėtina, jog specialių taisyklių dėl automatizuoto sprendimų priėmimo nebuvimas AIAĮ turėtų įtakos apsaugos lygiui (pavyzdžiui), neatsižvelgta į atvejį, kai ES perduotus

⁵¹ Dėl kritinių pastabų, susijusių su sutikimo sąvoka Japonijos duomenų apsaugos teisinėje sistemoje, žr. 2.1 dalį „Bendrosios nuostatos“ ir 2.2.8 dalį „Tiesioginė rinkodara“.

⁵² Šios sektorinės taisyklės nebuvo pateiktos EDAV.

asmens duomenis vėliau tvarko kitas Japonijos duomenų valdytojas (ne tas, kuris yra pradinis Japonijos duomenų importuotojas).

120. Todėl atrodo, kad Japonijoje nėra visuose sektoriuose taikomų bendrų taisyklių, kuriomis būtų reglamentuojamas automatizuotas sprendimų priėmimas ir profiliavimas.
121. **EDAV ragina Europos Komisiją stebėti atvejus, susijusius su automatizuotu sprendimų priėmimu ir profiliavimu.**

3.2 Procedūriniai ir vykdymo užtikrinimo mechanizmai

122. EDAV pagal darbiname dokumente dėl referencinio tinkamumo nustatytus kriterijus išanalizavo šiuos Japonijos duomenų apsaugos ir teisinės sistemos aspektus, kuriuos apima sprendimo dėl tinkamumo projektas: ar egzistuoja ir efektyviai veikia nepriklausomos priežiūros institucija, ar yra sistema, užtikrinanti tinkamą atitikties lygį, ir sistema, suteikianti galimybę pasinaudoti tinkamais teisių gynimo mechanizmais ir priemonės ES asmenims įgyvendinti savo teises ir reikalauti žalos atlyginimo be sudėtingų kliūčių, trukdančių naudotis administracinėmis ir teisinėmis teisių gynimo priemonėmis.
123. Remdamasi ESTT sprendime *Schrems*⁵³ nustatytais ir BDAR 104 konstatuojamojoje dalyje ir 45 straipsnyje išdėstytais kriterijais, EDAV mano, kad, nors Japonijoje egzistuoja sistema, atitinkanti Europos sistemą, šia sistema dėl kalbos ir institucinių kliūčių gali būti sunku praktiškai naudotis ES asmenims, kurių duomenys bus perkelti pagal šį tinkamumo sprendimą.
124. Tolesnėse dalyse bus nagrinėjami pirmiau nurodyti Japonijos sistemos aspektai, prieš pažymint kai kurias rekomendacijas Komisijai.

3.2.1 Kompetentinga nepriklausoma priežiūros institucija

125. AAK buvo įsteigta 2016 m. sausio 1 d., 2015 m. iš dalies pakeitus AIAĮ, ir pakeitė savo pirmtakę Ypatingos asmeninės informacijos apsaugos komisiją (įsteigtą 2013 m. pagal Mano numerio įstatymą (angl. *My Number Act*). Nors AAK yra jauna organizacija, ji nuo pat įsteigimo dėjo daug pastangų, kad sukurtų reikiamą infrastruktūrą, kurioje būtų galima įgyvendinti AIAĮ. Tarp jų reikia pažymėti AAK taisyklių ir AAK gairių, kuriose pateiktos rekomendacijos PIHBO dėl AIAĮ aiškinimo, parengimą, AAK klausimų ir atsakymų dokumento⁵⁴ paskelbimą ir pagalbos linijos, kurioje verslo subjektai ir piliečiai konsultuojami dėl duomenų apsaugos nuostatų, taip pat teikiamos tarpininkavimo paslaugos dėl skundų nagrinėjimo, sukūrimą.
126. AAK įsteigimas ir veikimas reglamentuojamas AIAĮ V skyriuje. Nors AAK priklauso Ministro Pirmininko jurisdikcijai, 62 straipsniu AAK įpareigojama savarankiškai vykdyti savo funkcijas. EDAV palankiai vertina Europos Komisijos patikslinimą 2018 m. lapkričio 13 d. išplatintame iš dalies pakeistame sprendimo dėl tinkamumo projekte, kurio tikslas – išsamiau aprašyti, kiek AAK yra nepriklausoma nuo vidaus ir išorės įtakos.

3.2.2 Duomenų apsaugos sistema turi užtikrinti tinkamą atitikties lygį

127. Sprendimo dėl tinkamumo projekte įsipareigojama išsamiai tikrinti įgaliojimus, suteiktus AAK pagal AIAĮ 40, 41 ir 42 straipsnius, teisės aktų stebėsenai ir vykdymui užtikrinti. 40 straipsnyje AAK suteikta teisė prašyti PIHBO pateikti ataskaitas ir dokumentus, susijusius su tvarkymo operacijomis, taip pat atlikti patikrinimus vietoje. Pagal 42 straipsnį AAK turi įgaliojimus (kai pripažįstama, kad būtina saugoti asmens teises, arba tais atvejais, kai pažeidžiamos teisės aktų nuostatos) teikti rekomendacijas ir, jei

⁵³ 2015 m. Teisingumo Teismo sprendimas *Maximilian Schrems / Data Protection Commissioner*, C-362/14, 73 ir 74 punktai.

⁵⁴ Europos Komisija EDAV nepateikė šio dokumento anglų kalba.

tai neįmanoma, nurodymus PIHBO sustabdyti pažeidimus arba imtis būtinų priemonių pažeidimui ištaisyti.

128. 2018 m. spalį AAK atliko vieną iš pirmųjų veiksmų pagal iš dalies pakeisto AIAĮ 41 straipsnį ir pateikė vienai PIHBO „rekomendacijas“, kuriose patarė įmonei sustiprinti savo saugumo priemones, veiksmingai prižiūrėti paraiškų teikėjus, aiškiai ir suprantamai paaiškinti naudotojams, kaip naudojama jų asmeninė informacija, ir iš anksto gauti sutikimą, kai informacija dalijamasi su trečiaja šalimi, taip pat tinkamai reaguoti į naudotojų prašymą ištrinti jų informaciją. EDAV pateiktuose atsakymuose⁵⁵ AAK pareigūnai pranešė, kad įmonė pareiškė, jog bendradarbiaus, tačiau jei ji to nedarys, AAK pateiks „rekomendaciją“ pagal AIAĮ 42 straipsnio 1 dalį.
129. Tai, kad AAK atliko pirmiau minėtą PIHBO tyrimą, yra labai teigiamas Japonijos priežiūros institucijos pastangų užtikrinti tinkamą atitikties lygį šalyje rodiklis.
130. Nors sistema, palyginti su buvusia iki 2015 m. pakeitimų, pagerėjo, EDAV pažymi, kad AAK turi mažiau įgaliojimų nei Europos DAI pagal BDAR, ypač kiek tai susiję su **vykdymo užtikrinimu**. Pavyzdžiui, administracinės baudos⁵⁶ yra gana švelnios. Europos Komisijos sprendimo 108 konstatuojamojoje dalyje pabrėžiama, kad nesilaikant AIAĮ ar pažeidus jo nuostatas, taikomos baudžiamosios sankcijos ir AAK pirmininkas gali perduoti bylas prokurorui. Tačiau Europos Komisijos sprendime neatsižvelgiama į tai, kad baudžiamasis persekiojimas Japonijoje yra diskrecinis ir kartais gali būti vykdomos ilgos jo peržiūros procedūros⁵⁷. Be to, laisvės atėmimo bausmę (su darbais arba be jų) už AIAĮ pažeidimus pagal VII skyriaus nuostatas gali būti sudėtinga įvykdyti dėl to, kad ji skirta fiziniams asmenims ir bet kuriuo atveju negali būti skirta PIHBO kaip juridiniam asmeniui, kuris nevykdo savo atskaitomybės įsipareigojimų.
131. **Atsižvelgdama į tai, EDAV ragina Europos Komisiją atidžiai stebėti sankcijų ir atitinkamų teisės gynimo priemonių veiksmingumą Japonijos duomenų apsaugos sistemoje.**

3.2.3 Asmens duomenų apsaugos sistemoje turi būti teikiama parama atskiriems duomenų subjektams ir jiems padedama naudotis savo teisėmis ir atitinkamais teisių gynimo mechanizmais.

132. AAK interneto svetainėje pateikta išsami informacija ir gairės, kuriomis siekiama didinti PIHBO informuotumą apie jų pareigas ir atsakomybę duomenų apsaugos sistemoje, taip pat veikia pagalbos linija, per kurią teikiama informacija ir parama Japonijos piliečiams dėl jų asmeninių teisių pagal AIAĮ. Interneto svetainėje yra skiltis „Vaikų kambarys“, kuri aiškiai skirta vaikų ir jaunimo auditorijai. EDAV pažymi, kad šią informaciją (ir per pagalbos liniją teikiamą paramą, rekomendacijas ir klausimų bei atsakymų dokumentus) galima gauti japonų kalba⁵⁸. Todėl EDAV yra tvirtai įsitikinusi, kad būtų naudinga, jei AAK galėtų savo interneto svetainėje pateikti specialų puslapį anglų kalba, kuriame asmenims, kurių duomenys bus perduoti Japonijai pagal Europos Komisijos sprendimą dėl tinkamumo, būtų teikiama informacija apie jų asmenines teises pagal Japonijos duomenų apsaugos sistemą ir Papildomas taisykles.

⁵⁵ III priedas.

⁵⁶ Jos numatytos AIAĮ VII skyriuje. Didžiausia bausmė numatyta 83 straipsnyje (asmeninės informacijos bazės teikimas ar naudojimas neteisėtai siekiant savo arba trečiosios šalies pelno) ir yra lygi arba metų laisvės atėmimui atliekant darbus, arba baudai iki 500 000 jenių (apie 3 900 EUR). Remiantis Komisijos pateiktais paaiškinimais, už kiekvieną pažeidimą taikomos baudos sudedamos. Nors taip gali būti, EDAV pažymi, kad net jei taikomos sudėtos baudos, tikėtina, jog bendra suma išliks labai maža, palyginti su Europos standartais.

⁶⁵ Oda H., *Japanese Law*, Oxford University Press (III edition), 2009: 439–440.

⁵⁸<https://www.ppc.go.jp/en/contactus/piinquiry/>.

133. EDAV palankiai vertina Europos Komisijos iš dalies pakeisto sprendimo dėl tinkamumo projekto, išplatinto 2018 m. lapkričio 13 d., 104 konstatuojamojoje dalyje pateiktą paaiškinimą dėl tarpininkavimo paslaugos, kurią pagal AIAĮ 61 straipsnio ii dalį administruoja AAK. Vis dėlto EDAV norėtų atkreipti dėmesį į tris su tuo susijusius punktus. Pirmia, apie tarpininkavimo paslaugą nėra skelbiama AAK interneto svetainėje anglų kalba. Antra, paslauga prieinama tik telefonu ir ją galima gauti tik japonų kalba. Galiausiai tarpininkavimas yra tiesiog lengvinamasis procesas, kurį atlikusios šalys nesudaro privalomo susitarimo, tačiau kuris turi reikšmės teisių gynimo priemonėms, kuriomis gali naudotis duomenų subjektai⁵⁹.
134. Pagaliau EDAV pažymi, jog sprendimo dėl tinkamumo projekte daugiausia dėmesio skiriama teisės gynimo priemonėms, kuriomis galima pasinaudoti pareiškus civilinės teisės ieškinį, taip pat iškelus baudžiamąją bylą, tačiau nepripažįstama, kad egzistuoja **institucinės kliūtys bylinėtis** Japonijoje, pavyzdžiui, teisinės išlaidos (teisiniai mokesčiai tarp ieškovo ir atsakovo paskirstomi lygiai, neatsižvelgiant į tai, kuri šalis laimėjo bylą⁶⁰), teisininkų trūkumas šalyje⁶¹, tai, kad užsienio teisininkams neleidžiama verstis praktika vidaus teisės srityje, taip pat įrodinėjimo pareiga pagal deliktų teisę. EDAV būgštauja, kad šie veiksniai praktiškai gali trukdyti asmenims kreiptis į teismą ir kelti pavojų jų teisei greitai ir be pernelyg didelių išlaidų pasinaudoti savo teisių gynimo priemonėmis.
135. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta pirmiau, **EDAV yra susirūpinusi, kad kyla pavojus, jog ES piliečiams gali būti sunku ginti teises administracine ir teismine tvarka**, todėl ji palankiai vertintų, jei Europos Komisija su AAK galėtų aptarti galimybę sukurti internetu teikiamą paslaugą (bent anglų kalba), **kuria siekiama teikti paramą ir nagrinėti⁶² ES piliečių skundus**. Be to, EDAV palankiai vertintų, jei ES duomenų apsaugos institucijoms būtų suteikta galimybė veikti kaip tarpininkams nagrinėjant ES duomenų subjektų skundus, pateiktus Japonijoje veikiančioms institucijoms ir AAK.

4 DĖL VALDŽIOS INSTITUCIJŲ PRIEIGOS PRIE Į JAPONIJĄ PERDUOTŲ DUOMENŲ

136. Komisija, priimdama sprendimą dėl tinkamumo, ketina pripažinti, kad „Japonija užtikrina tinkamą asmens duomenų, kurie iš Europos Sąjungos perduodami asmeninę informaciją apdorojantiems verslo subjektams Japonijoje, apsaugos lygį“, kaip nurodyta sprendimo dėl tinkamumo projekto 1 straipsnyje. Vadovaudamasi BDAR 45 straipsnio 2 dalimi, Komisija taip pat išnagrinėjo apribojimus ir apsaugos priemones, susijusias su valdžios institucijų prieiga prie asmens duomenų. Šiame skyriuje daugiausia dėmesio skiriama teisėsaugos institucijų ir kitų valdžios subjektų galimybei susipažinti su asmens duomenimis nacionalinio saugumo tikslais. EDAV grindžia analizę sprendimo dėl tinkamumo projektu, jo II priedu, kuriame Japonijos vyriausybė pateikia atitinkamos teisinės sistemos apžvalgą, ir Japonijos teisiniais tektais, kiek jų pateikė Komisija. Todėl konkrečiomis šio vertinimo aplinkybėmis EDAV atsižvelgė į elementus, susijusius su Japonijos įstatymais, kurie nėra aptarti Europos Komisijos

⁵⁹ Kojima T., *Civil Procedure and ADR in Japan*, Chuo University Press, 2004; Menkel-Meadow C., *Dispute Processing and Conflict Resolution: Theory, Practice and Policy*, Ashgate (2003) (ed.).

⁶⁰ Wagatsuma (2012), *Recent Issues of Cost and Fee Allocation in Japanese Civil Procedure* Reimann leidinyje (ed.) *Cost and Fee Allocation in Civil Procedure – Ius Gentium; Comparative Perspectives on Law and Justice*, Vol. 11, p. 195–200.

⁶¹ Remiantis naujausiais duomenimis, advokatų Japonijoje yra 38 980 (apie 290 vienam milijonui žmonių (Japonijos advokatų asociacijos federacija, 2017), Baltoji knyga dėl teisininkų, p. 8–9.

⁶² Panašiai, kaip numatyta šio sprendimo dėl tinkamumo II priede dėl ES gyventojų skundų, susijusių su Japonijos valdžios institucijų prieiga prie jų duomenų.

išvadose, tačiau svarbūs vertinant sąlygas ir apsaugos priemonės, kurias taikant leidžiama suteikti Japonijos valdžios institucijoms prieigą prie asmens duomenų, perduotų iš Europos Sąjungos.

4.1 Teisėsaugos institucijų prieiga prie duomenų

4.1.1 Prieigos prie duomenų tvarka baudžiamosios teisės srityje

137. Sprendimo dėl tinkamumo projekte pateikti trys Japonijos teisėsaugos institucijų prieigos prie duomenų Japonijoje būdai:

4.1.1.1 Prieigos prašymai su teismo orderiu

138. Sprendimo dėl tinkamumo projekte nustatyta, jog tam, kad Japonijos vyriausybė ir ypač baudžiamosios teisėsaugos institucijos galėtų prašyti prieigos prie elektroninių įrodymų vykdant nusikalstamų veikų tyrimą, visada reikia turėti orderį, išskyrus atvejus, kai taikoma savanoriško informacijos atskleidimo procedūra – žr. toliau.

4.1.1.1.1 Orderių „tinkamos priežasties“, būtinumo ir proporcingumo reikalavimas

139. EDAV pripažįsta, kad pagal Japonijos Konstituciją bet koks asmens duomenų rinkimas privalomomis priemonėmis turi būti grindžiamas teismo orderiu. Konkrečiau, sprendimo dėl tinkamumo projekte nurodoma, kad visais atvejais, kai atliekama „paieška ir poėmis“, teismo orderis turi būti išduotas dėl „tinkamos priežasties“, kuria Aukščiausiasis Teismas laiko tik atvejį, kai atitinkamas asmuo (įtariamasis arba kaltinamasis) padarė nusikalstamą veiką ir poėmis yra būtinas nusikalstamos veikos tyrimui. Čia Komisija daro nuorodą į 1969 m. kovo 18 d. Aukščiausiojo Teismo sprendimą, byla Nr. 100 (1968 m., Shi). EDAV primena, kad pagal ESTT praktiką⁶³ tik teismas, o ne prokurorai gali duoti leidimą rinkti eismo ir vietos duomenis.

140. Be to, atsižvelgiant į ESTT jurisprudenciją, pagal kurią prieiga prie duomenų gali būti suteikiama gavus orderį, kaip byloje *Tele2*, EDAV apgailestauja, kad nebuvo pateikta jokios papildomos informacijos, pagal kurią būtų galima įvertinti, kaip praktikoje taikomi orderio būtinumo nustatymo kriterijai – nusikaltimo sunkumas ir kaip jis buvo įvykdytas, per poėmį įrodymams surinktos medžiagos vertė, per poėmį surinktos medžiagos nuslėpimo ar sunaikinimo tikimybė, poėmio padarytos žalos mastas, kitos susijusios sąlygos – ir „tinkamos priežasties“ sąvoka, perkelta iš Konstitucijos. Todėl EDAV ragina Komisiją stebėti, ar išduoti orderiai atitinka ESTT įtvirtintus kriterijus praktikoje.

4.1.1.1.2 Nusikaltimų, dėl kurių gali būti išduoti orderiai, rūšys

141. Orderio procedūra taikoma tik tada, kai atliekamas „privalomas tyrimas“. Iš esmės šie orderiai gali būti išduoti tik tais atvejais, kai padarytas teisės pažeidimas. Atsižvelgdama į tai, kad Japonija prisijungė prie JT tarptautinės konvencijos dėl tarptautinio nusikalstamumo (UNTOC)⁶⁴, EDAV atkreipia dėmesį į neseniai, 2017 m. birželio 15 d., priimtą įstatymą dėl bausmių už organizuotus nusikaltimus ir nusikalstamai gautų pajamų kontrolės. Kadangi šio teisės akto versijos anglų kalba nėra ir atsižvelgiant į ES teisės aktuose nustatytą reikalavimą, kad kai kurie duomenys renkami tik sunkių nusikaltimų tyrimo, nustatymo ir patraukimo už juos baudžiamojon atsakomybėn tikslais⁶⁵, taip pat į kelių apžvalgininkų, įskaitant JT specialųjį pranešėją Joseph Cannataci⁶⁶, išreikštą susirūpinimą dėl plačios jo taikymo srities ir į tai, kad jis grindžiamas „organizuotos nusikalstamos grupės“ apibrėžtimi, kuri pagal turimus duomenis yra neaiški ir per plati, EDAV negali daryti išvados, kad prieiga prie elektroninių įrodymų pagal atitinkamus Japonijos teisės aktus galima tik iki ES teisės aktuose nustatytų ribų.

⁶³ Žr. ESTT bylas 203/15, C-293/12 ir C-594/12.

⁶⁴ Žr. <https://www.unodc.org/unodc/en/organized-crime/intro/UNTOC.html>.

⁶⁵ Žr. sujungtas bylas C-293/12 ir C-594/12, taip pat bylą C-203/15.

⁶⁶ JT specialusis pranešėjas teisės į privatumą klausimais, taip pat Graham Greenleaf, UNSW teisės tyrėjas.

142. Be to, reikia pažymėti, kad kai kurių rūšių nusikaltimus yra kompetentinga tirti prefektūros policija, kurioje priimami specialūs policijos potvarkiai. EDAV negalėjo naudotis vidaus taisyklėmis, taikomomis prefektūros policijai.
143. Pagal sprendimo dėl tinkamumo projektą prefektūros policija yra atsakinga už elektroninės informacijos rinkimą baudžiamosios teisės saugos srityje.

4.1.1.2 *Slapto klausymosi orderiai*

144. Sprendimo dėl tinkamumo projekto II priede nurodyta, kad Baudžiamųjų tyrimų slapto klausymosi orderių įstatyme nustatyta pranešimų perėmimo specifika. Šis teisės aktas buvo pateiktas labai vėlai, todėl nebuvo galima atlikti išsamios analizės. Todėl nors atrodo, kad šioje teisinėje sistemoje numatyta daug apsaugos priemonių, EDAV negali įvertinti, ar šiame teisės akte nustatytos sąlygos yra iš esmės lygiavertės garantijoms, kurių Europos Sąjungoje reikalaujama ir Chartijoje, kaip ją aiškina ESTT, ir EŽTK, kaip ją aiškina Strasbūro teismas.

4.1.1.3 *„Savanoriško informacijos atskleidimo“ procedūra, grindžiama tyrimo lapu*

145. Ši neprivalomo bendradarbiavimo forma suteikia valdžios institucijoms galimybę prašyti duomenų valdytojų (išskyrus telekomunikacijų bendroves) pateikti duomenis, kuriuos jie turi. Jei prašymas netenkinamas, priverstinai vykdyti negalima. Vis dar neaišku, kurios institucijos gali taikyti šią procedūrą, tačiau atrodo, kad ji taikoma tik nusikalstamų veikų tyrimo tikslais.

4.1.1.3.1 *„Tyrimo lapų“ išdavimo sąlygos*

146. EDAV pripažįsta, kad Japonijos Aukščiausiasis Teismas, remdamasis Konstitucija, apribojo „savanoriško informacijos atskleidimo“ naudojimą⁶⁷. Iš sprendimo dėl tinkamumo projekto matyti, kad „savanoriško informacijos atskleidimo“ kompetentingos institucijos gali prašyti tik išdavusios „tyrimo lapą“. Teigiama, jog tokį „tyrimo lapą“ galima siųsti tik vykdant nusikalstamų veikų tyrimą, taip visada darant prielaidą, kad įtariamas nusikaltimas jau įvykdytas. Tokius tyrimus paprastai atlieka prefektūros policija, taikant Policijos įstatymo 2 straipsnio 2 dalyje nustatytus apribojimus, ir tai reiškia, kad jie turėtų būti svarbūs policijos veiklai. Vis dėlto EDAV siekia išsamiau paaiškinti kriterijus, pagal kuriuos galima pateikti tyrimo lapą (pavyzdžiui, teismų praktiką, iliustruojančią šių kriterijų taikymą), ir ryšį tarp savanoriško informacijos atskleidimo procedūros ir duomenų poėmio pagal orderį. Iš tiesų atrodo, kad net tais atvejais, kai duomenų nepavyko gauti pagal savanorišką procedūrą, juos vis tiek galima gauti, jei tai būtina tyrimo institucijoms⁶⁸.

4.1.1.3.2 *Esama teismų praktika dėl savanoriško informacijos atskleidimo apribojimų*

147. Sprendimo dėl tinkamumo projekte minimi atvejai⁶⁹, iliustruojantys savanoriško informacijos atskleidimo procedūrų taikymo apribojimus, yra susiję su bylomis, kuriose policija tiesiogiai fotografavo arba filmavo kaltinamąjį viešojoje erdvėje, todėl yra mažai požymių, kada kompetentingos institucijos gali prašyti duomenų valdytojo atskleisti duomenis, visų pirma dėl II priede išvardytų kriterijų, susijusių su „metodų tinkamumu“, o tai, atrodo, yra svarbu vertinant, ar savanoriškas tyrimas yra „tinkamas“ arba pagrįstas siekiant tyrimo tikslo. Tą patį galima pasakyti ir apie bendruosius kriterijus, pagal kuriuos nustatoma, „ar pagal socialiai priimtinus papročius jie yra pagrįsti“, vertinant savanoriškų tyrimų teisėtumą. Be to, Nacionalinė policijos tarnyba, kuri yra federalinė valdžios institucija, atsakinga už visus klausimus, susijusius su kriminaline policija, pateikė prefektūros policijai nurodymus dėl „tinkamo rašytinių paklausimų naudojimo tiriant nusikalstamas veikas“. Be kita ko, pagrindinis tyrėjas turi gauti vidinį aukšto rango pareigūno patvirtinimą. EDAV neturi informacijos, ar

⁶⁷ Žr. II priedo 8 puslapį.

⁶⁸ Žr. II priedo 7 puslapį.

⁶⁹ Žr. II priedo 8 puslapį – du Aukščiausiojo Teismo sprendimai (1969 m. gruodžio 24 d. 1965 (A) Nr. 1187 ir 2008 m. balandžio 15 d. 2007 (A) Nr. 839).

šie nurodymai yra privalomi. Vis dėlto EDAV teigia, kad ši procedūra turi būti taikoma proporcingai ir tik tada, kai būtina.

4.1.1.3.3 Duomenų valdytojų teisės ir pareigos savanoriškai atskleidžiant informaciją

148. Be to, duomenų valdytojai turi duoti sutikimą pateikti duomenis (tačiau atrodo, kad jie neprivalo gauti duomenų subjektų sutikimo arba juos informuoti), jei šie prašymai neprieštaruoja kitiems teisiniams įsipareigojimams (pvz., konfidencialumo). Iš Komisijos pateiktos ataskaitos matyti, kad užtikrinus aukšto lygio reikalavimų laikymąsi duomenų valdytojai ėmė atsižvelgti į savo klientų duomenų apsaugą, todėl pradėjo rečiau atsakinėti į šiuos prašymus.
149. Taip pat lieka neaišku, ar duomenų valdytojai turi kokių nors paskatų tenkinti prašymus (pavyzdžiui, jeigu įgyja pranašumą, laikydamiesi reikalavimų, arba jei jiems netaikomas baudžiamasis persekiojimas ir pan.). Visų pirma neužsimenama apie jokią principą, pvz., „teisę neduoti parodymų prieš save“.
150. EDAV norėtų gauti papildomos informacijos (jei jos yra) apie prašymų skaičių ir rūšis, taip pat apie atsakymus, kuriuos paprašyti pateikė duomenų valdytojai. Kadangi nėra teismų praktikos ir skaičių, EDAV ragina Komisiją stebėti šios tvarkos veiksmingumą ir konkretų jos taikymą praktikoje.
151. Vis dėlto EDAV trūksta su šia tvarka susijusios teismų praktikos ir skaičių, pagal kuriuos būtų galima nustatyti šiuos elementus. Todėl, neturėdama informacijos apie papildomus su šia praktika susijusius elementus, EDAV negali pateikti vertinimo dėl šios tvarkos veiksmingumo ir konkretaus taikymo.

4.1.1.4 Išvada apie prieigos prie duomenų teisėsaugos tikslais tvarką

152. Reziumuodama EDAV pripažįsta, kad principas, pagal kurį kompetentingos institucijos gali priverstine tvarka gauti prieigą prie asmens duomenų tik tais atvejais, kai tai būtina ir proporcinga siekiant tikslo ir remiantis orderiu, atitinka esmines ES teisėje ir EŽTK numatytas garantijas. Atsižvelgdama į pirmiau pateiktas išvadas, EDAV prašo Komisijos stebėti šių priemonių taikymo sritį, savanoriškos informacijos atskleidimo procedūros taikymo sritį ir prefektūros policijos bei teismų vykdomą šio principo taikymą, taip pat atitinkamos teismų praktikos taikymą ir ar Japonijos teisinė sistema užtikrina pagrindines garantijas, kuriomis remiasi ESTT pagal Chartiją ir EŽTT pagal Konvenciją.

4.1.2 Priežiūra baudžiamosios teisės srityje

153. Sprendimo dėl tinkamumo projekte ir II priede aprašytos keturios policijos, ministerijų ir viešųjų agentūrų vykdomos priežiūros rūšys.

4.1.2.1 Teisminė priežiūra

4.1.2.1.1 Tais atvejais, kai elektroninė informacija renkama privalomomis priemonėmis (krata ir poėmiu)

154. Pagal sprendimo dėl tinkamumo projektą visais atvejais, kai elektroninė informacija renkama privalomomis priemonėmis (krata ir poėmiu), policija turi iš anksto gauti teismo orderį. Tačiau yra šios taisyklės išimtis⁷⁰. Iš tiesų pagal Baudžiamojo proceso kodekso 220 straipsnio 1 dalį prokuroras, jo padėjėjas ar kriminalinės policijos pareigūnas gali suimti įtariamąjį ir atlikti kratą arba elektroninės informacijos poėmį suėmimo vietoje. Tokiu atveju gali būti, kad teisėjas nepriims tokios informacijos kaip įrodymo.
155. EDAV atsižvelgia į tai, kad panašios išimties taikomos ir pagal ES teisę. Ji pažymi, kad ne visada vykdoma teisminė kontrolė tais atvejais, kai elektroninė informacija renkama privalomomis priemonėmis, kaip

⁷⁰ Žr. II priedą.

nurodyta sprendimo dėl tinkamumo projekte. Atsižvelgdama į tai, EDAV primena EŽTT praktiką, susijusią su *a posteriori* patikromis⁷¹.

4.1.2.1.2 Tuo atveju, kai prašoma savanoriškai atskleisti informaciją

156. Remiantis sprendimo dėl tinkamumo projektu, teikiant prašymus savanoriškai atskleisti informaciją, teisėjas nevykdo *ex ante* kontrolės. Tokiu atveju prefektūros policijos veiklą prižiūri prokuroras. Sprendimo dėl tinkamumo projekte paminėta 192 straipsnio 1 dalis ir 246 straipsnis dėl prokurorų, prefektūros viešojo saugumo komisijos ir kriminalinės policijos pareigūnų abipusio bendradarbiavimo, veiklos koordinavimo ir keitimosi informacija. Be to, jame paminėta 193 straipsnio 1 dalis, kurioje nurodoma, kad prokuroras gali duoti kriminalinei policijai būtinus nurodymus, taip pat nustatyti sąžiningo tyrimo standartus. Galiausiai jame minimas 194 straipsnis apie drausmines bylas kriminalinei policijai už nepagarbą prokurorams, kurias iškelia nacionalinė arba prefektūros viešojo saugumo komisija.
157. EDAV pripažįsta, kad anksčiau buvo nustatytos atitinkamos priemonės ir nacionalinė ir prefektūros viešojo saugumo komisija vykdė kriminalinės policijos priežiūrą (žr. toliau).

4.1.2.2 Viešojo saugumo komisijų vykdoma policijos priežiūra

158. Pagal sprendimo dėl tinkamumo projekto II priedą policijos priežiūrą vykdo dviejų tipų komisijos. Abi jos siekia užtikrinti policijos administracijos demokratinį valdymą ir politinį neutralumą.

4.1.2.2.1 Nacionalinės viešojo saugumo komisijos vykdoma priežiūra

159. Sprendimo dėl tinkamumo projekto II priede nurodyta, kad NPT priežiūrą vykdo Nacionalinė viešojo saugumo komisija. Policijos įstatyme pateiktas šios komisijos pareigų sąrašas, iš kurių kyla jai suteikti priežiūros įgaliojimai (žr. 5 straipsnį).
160. Pagal Policijos įstatymo 4 straipsnį Nacionalinė viešojo saugumo komisija sudaryta iš pirmininko ir penkių narių ir priklauso Ministro Pirmininko jurisdikcijai. 7 straipsnyje nustatyti tam tikri komisijos narių skyrimo apribojimai. Komisijos narių kadencija yra penkeri metai, ji gali būti pratęsta tik vieną kartą, kaip nurodyta 8 straipsnyje. Be to, atrodo, kad didelę įtaką šios komisijos narių skyrimui ir atleidimui iš pareigų turi Parlamentas ir tai užtikrina Nacionalinės viešosios saugumo komisijos nepriklausomumą.
161. Šios teisinės nuostatos stiprina Nacionalinės viešojo saugumo komisijos politinį neutralumą.

4.1.2.2.2 Prefektūros viešojo saugumo komisijų vykdoma priežiūra

162. Prefektūros policijos priežiūrą vykdo kiekvienoje prefektūroje įsteigtos prefektūros viešojo saugumo komisijos. Pagal Policijos įstatymo 2 straipsnį ir 36 straipsnio 2 dalį prefektūros viešojo saugumo komisijos atsako už „asmens teisių ir laisvės apsaugą“. Policijos įstatymo 38 ir 42 straipsniuose išvardytos prefektūros viešojo saugumo komisijų pareigos. Tos komisijos taip pat siekia užtikrinti policijos administracijos demokratinį valdymą ir politinį neutralumą, kaip nustatyta 43 straipsnio 2 dalyje, iškeldamos prefektūros policijai atskiras bylas, kai mano, kad tai būtina siekiant patikrinti prefektūros policijos veiklą ar jos darbuotojų nusižengimus.
163. Tačiau neaišku, ar šios komisijos turi kitų įgaliojimų nei policijos elgesio kontrolė. EDAV svarsto, ar terminas „nusižengimas“ apima neteisėtą prieigą prie duomenų ir ar tokiu atveju tos komisijos gali nurodyti ištrinti duomenis.

⁷¹ EŽTT, *Modestou prieš Graikiją*, Nr. 51693/13.

164. Kalbant apie komisijų neutralumą ir nepriklausomumą, kaip nurodyta sprendimo dėl tinkamumo projekte⁷², pažymėtina, kad prefektūros viešojo saugumo komisijos yra pavaldžios prefektūros valdytojui, kuris turi paskirti komisijos narius, gavęs prefektūros asamblėjos sutikimą. Prefektūros viešojo saugumo komisijos nariai skiriami trejų metų kadencijai ir gali būti pakartotinai paskirti dar du kartus. Policijos įstatymo 39 straipsnyje nustatyti su narių skyrimu susiję apribojimai. Sprendimo dėl tinkamumo projekte taip pat minima vietos asamblėjos vykdoma prefektūros policijos priežiūra, darant nuorodą į Vietos autonomijos įstatymo 100 straipsnį. Tačiau šis aktas EDAV nebuvo pateiktas⁷³.
165. Be to, pagal Policijos įstatymo 42 straipsnio 2 ir 3 dalis „komisijos narys neturi teisės tuo pačiu metu būti vietos asamblėjos nariu ar visą darbo dieną dirbti vietos viešuosiuose subjektuose arba ne visą darbo dieną eiti pareigas, nurodytas Vietos viešųjų paslaugų įstatymo 28 straipsnio 5 dalies 1 nuostatoje“.
166. Pagal pirmiau nurodytus elementus ir atsižvelgdama į prefektūros viešojo saugumo komisijų ir Nacionalinės viešojo saugumo komisijos bendradarbiavimą EDAV sutinka su sprendimo dėl tinkamumo projektu ir palankiai vertina prefektūros viešojo saugumo komisijų narių neutralumą ir nepriklausomumą. EDAV supranta, kad prefektūros saugumo komisijos turi tik įgaliojimus tirti policijos elgesį, joms nesuteikta kitų priežiūros įgaliojimų, įskaitant įgaliojimus ištrinti prefektūros policijos surinktus duomenis. Todėl atrodo, kad reikia išsamiau paaiškinti, ar priežiūra, kurią vykdo prefektūros viešojo saugumo komisijos, yra pakankama pagal ES teisės aktuose nustatytus standartus.

4.1.2.2.3 Parlamento vykdoma priežiūra

167. Sprendimo dėl tinkamumo projekte⁷⁴ ir II priede⁷⁵ pateikta tam tikros informacijos apie Parlamento vykdomą Vyriausybės priežiūrą, įskaitant policijos vykdomo informacijos rinkimo teisėtumą. Iš tiesų abiejuose dokumentuose paminėtas Konstitucijos 62 straipsnis, pagal kurį Parlamentas gali reikalauti pateikti dokumentus ir liudytojų parodymus. Be to, abiejuose dokumentuose minimos Parlamento įstatymo, visų pirma jo 104 straipsnio, nuostatos dėl Parlamento įgaliojimų, taip pat 74 straipsnis dėl teikiamų rašytinių paklausimų, į kuriuos Ministrų kabinetas turi atsakyti raštu per septynias dienas, kaip nurodyta 75 straipsnyje. Sprendimo dėl tinkamumo projekte taip pat teigiama, kad „Parlamento vaidmuo prižiūrėti įstatymų vykdomąją valdžią grindžiamas pareiga teikti ataskaitas, pavyzdžiui, pagal Slapto klausymosi įstatymo 29 straipsnį“.
168. EDAV pripažįsta Parlamento dalyvavimą vykdamas Vyriausybės ir policijos priežiūrą, susijusią su duomenų rinkimo teisėtumu.

4.1.2.2.4 Vykdomosios institucijos vykdoma priežiūra

169. Viena vertus, vadovaujantis sprendimo dėl tinkamumo projekto II priedu, ministras arba kiekvienos ministerijos ar agentūros vadovas turi priežiūros ir vykdymo užtikrinimo įgaliojimus pagal APPIHAO (Japonijos įstatymą dėl administravimo organų turimų asmens duomenų apsaugos)⁷⁶. Kita vertus, vidaus reikalų ir ryšių ministras (MIC) turi įgaliojimus tirti, kaip visos kitos ministerijos, įskaitant policijos teisingumo ministrą, vykdo APPIHAO, kaip nurodyta sprendimo dėl tinkamumo projekte⁷⁷.
170. Ministras gali prašyti administravimo organo vadovo pateikti medžiagą ir paaiškinimus, susijusius su asmeninės informacijos apdorojimu, kurį vykdo atitinkamas administravimo organas, remdamasis APPIHAO 50 straipsniu. Jis gali prašyti peržiūrėti priemones, kai įtariama, kad įstatymas buvo pažeistas

⁷² Žr. sprendimo dėl tinkamumo projektą, p. 31.

⁷³ Žr. sprendimo dėl tinkamumo projektą, p. 33.

⁷⁴ Žr. sprendimo dėl tinkamumo projektą, p. 30.

⁷⁵ Žr. II priedą, p. 12.

⁷⁶ Žr. II priedą, p. 10.

⁷⁷ Žr. II priedą, p. 11.

ar netinkamai taikomas, taip pat pareikšti nuomonę dėl administravimo organo vykdomo asmeninės informacijos apdorojimo pagal APPIHAO 50 ir 51 straipsnius.

171. Sprendimo dėl tinkamumo projekte ir II priede taip pat nurodyta, kad pagal APPIHAO 47 straipsnį turi būti įsteigtas 51 išsamios informacijos centras „sklandžiam šio įstatymo įgyvendinimui užtikrinti“. EDAV pažymi, kad APPIHAO toliau nepaaiškintos šių informacijos centrų funkcijos ir įgaliojimai, tačiau sprendimo dėl tinkamumo projekte pateikta šiek tiek patikslinimų.
172. Todėl EDAV palankiai vertina tai, kad MIC vykdo vykdomąją ministeriją ir administravimo organų priežiūrą.
173. Apibendrinant pažymėtina, kad pagal ES teisės aktus ir EŽTK atitinkamų teismų jurisprudencijoje nustatyti standartai ir garantijos, pagal kuriuos priežiūra turi būti išsami, neutrali ir nepriklausoma. EDAV pažymi, kad AAK neturi priežiūros įgaliojimų su teisėsauga susijusiais klausimais. Be to, kai priežiūrą vykdo Parlamentas, ir nacionalinė, ir prefektūros saugumo komisija atrodo neutrali ir nepriklausoma, tačiau reikia išsamesnio paaiškinimo apie prefektūros viešojo saugumo komisijų priežiūros įgaliojimus.

4.1.3 Teisių gynimas baudžiamosios teisės srityje

174. Sprendimo dėl tinkamumo projekte, papildytame II priedu, aprašyti keli būdai, kuriais asmenys gali teikti skundus ir nepriklausomoms institucijoms, ir teisėjams.
175. Šie būdai ir pagrindiniai šių procedūrų elementai, numatyti esamuose dokumentuose, bus pristatyti atlikus trumpą teisių, kuriomis galima pasinaudoti, apžvalgą, siekiant išsiaiškinti, ko duomenų subjektai gali tikėtis valdžios institucijoms tvarkant duomenis baudžiamojo proceso srityje.

4.1.3.1 Duomenų subjektų teisės baudžiamajame procese

176. Teisės sistemoje turi būti numatytos duomenų subjektų teisės, kad duomenų subjektai galėtų jas ginti ir įrodinėti, jog jos yra pažeistos. Todėl EDAV taip pat įvertino esamas teises, atsižvelgdama į sprendimo dėl tinkamumo projekte pateiktą informaciją apie baudžiamąjį procesą.

4.1.3.1.1 Bendrieji duomenų subjektų teisių apribojimai pagal APPIHAO

177. Sprendimo dėl tinkamumo projekte Komisija nurodo bendruosius duomenų apsaugos principus, kurių turi laikytis valdžios institucijos, surinkusios asmens duomenis. Be to, šie principai išsamiau aprašyti II priede, todėl EDAV nusprendė juos pakomentuoti.
178. Kalbant apie turimas teises, EDAV pažymi, kad pagal sprendimo dėl tinkamumo projekto II priedą kai kuriomis bendromis duomenų subjektams suteiktomis teisėmis, susijusiomis su administravimo organų tvarkomais duomenimis, galima pasinaudoti ir tiriant nusikalstamas veikas. Vis dėlto ir pačiame APPIHAO numatyti papildomi asmeninės informacijos rinkimo ir tolesnio jos tvarkymo tokiomis aplinkybėmis apribojimai.
179. Dėl kai kurių šių apribojimų, kurie taip pat taikomi duomenims, surinktiems pagal orderį ir tyrimo lapą savanoriškai atskleidus informaciją, aspektų kyla tam tikrų klausimų.
180. Kalbant apie tikslų apribojimo principą, nors iš esmės iš administravimo organų reikalaujama tiksliai apibrėžti tikslą, kuriuo jie saugo asmens duomenis, ir neleidžiama jų saugoti viršijant mastą, būtiną nurodytam naudojimui pasiekti, jie gali pakeisti tikslą, jei jis „gali būti pagrįstai laikomas tinkamai susijusiu su pradiniu tikslu“.
181. Be to, APPIHAO numatytas informacijos neatskleidimo principas, pagal kurį darbuotojas neatskleidžia gautos asmeninės informacijos kitam asmeniui be pagrįstos priežasties ir nenaudoja tokios informacijos neteisėtu tikslu. Tačiau nepateikta jokios papildomos informacijos, kuri paaiškintų sąvoką

„pagrįsta priežastis“ arba „neteisėtas tikslas“, todėl jas reikėtų paaiškinti išsamiau, kad būtų galima pateikti vertinimą.

182. Be to, APPIHAO 8 straipsnio 1 dalyje draudžiama naudoti arba atskleisti duomenis, „išskyrus atvejus, kai įstatymuose ir kituose teisės aktuose numatyta kitaip“. Vis dėlto, nors ši nuostata iš esmės neprieštarauja pagal ES teisę suteikiamos apsaugos lygiui, EDAV trūksta papildomų duomenų apie tai, kokių mastu vykdoma priežiūra ar patikrinimai, kai informacija atskleidžiama pagal įstatymus ar kitus teisės aktus. Be to, pagal 8 straipsnio 2 dalį šiai taisyklei taikomos papildomos išimtys, kai „toks išimtinis informacijos atskleidimas negali sukelti neteisėtos žalos duomenų subjekto ar trečiosios šalies teisėms ir interesams“. Ši išimtis, grindžiama neaiškia „neteisėtos“ žalos sąvoka, turi būti išsamiau paaiškinta be jokių papildomų šio punkto elementų, jei ji yra pakankamai siaura.
183. Galiausiai APPIHAO 9 straipsnyje numatyta, kad administravimo organo, kuriame saugoma asmeninė informacija, vadovas gali taikyti papildomus apribojimus, susijusius su tikslu ar naudojimo būdu, ar bet kokius kitus apribojimus. Kadangi sąvokos „bet kokie kiti būtini apribojimai“ ir „pateikta kitam asmeniui“ yra labai plačios, šie papildomi duomenų subjektų teisių apribojimai kelia susirūpinimą, nes nėra papildomų paaiškinimų dėl šios nuostatos taikymo srities.
184. Nors EDAV puikiai supranta, kad priegigos teisės ir kiti duomenų apsaugos principai baudžiamosiose bylose pagal ES teisę taip pat yra riboti, numčius tokius apribojimus suteikiamos papildomos apsaugos priemonės, įskaitant priežiūrą ir teisių gynimą. Kadangi nėra pakankamai teismų praktikos, susijusios su šiais apribojimais, ar papildomos informacijos, kuri patikslintų šių nuostatų taikymo sritį, EDAV negali įvertinti, ar šie duomenų subjektų teisių apribojimai yra susiję tik su tuo, kas būtų būtina ir proporcinga pagal ES teisę, ir todėl būtų iš esmės lygiaverčiai ES duomenų subjektams suteiktoms teisėms.

4.1.3.1.2 Papildomi APPIHAO teisių apribojimai pagal Baudžiamojo proceso kodeksą ir prefektūros policijos potvarkius

185. EDAV pažymi, kad, nors atrodo, kad APPIHAO taikomas bet kokiam administravimo organų vykdomam duomenų tvarkymui Japonijoje, tam tikruose teisės aktuose yra nustatyta svarbių duomenų subjektų teisių apribojimų. Visų pirma Baudžiamojo proceso kodekso⁷⁸ 53 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad „asmeninė informacija, užfiksuota dokumentuose, susijusiuose su bylos nagrinėjimu ir daiktų poėmiu“, nepatenka į APPIHAO IV skyriaus asmena teisių taikymo sritį. Todėl EDAV supranta, kad vykstant baudžiamajam procesui duomenų subjektai nesinaudoja teise gauti informaciją, susipažinti su asmens duomenimis, įrašytais į dokumentus, susijusius su bylos nagrinėjimu ir daiktų poėmiu, susipažinti su šiais duomenimis, juos ištaisyti ar ištrinti.
186. Kalbant apie šiuos apribojimus, EDAV supranta, kad jie taikomi, kai duomenys surinkti pagal orderį, taip pat kai savanoriškai atskleidžiami naudojantis tyrimo lapais (žr. toliau). Iš tiesų dviejų priegigos prie duomenų procedūrų teisinis pagrindas (pagal orderį ir tyrimo lapą) nurodytas Baudžiamojo proceso kodekse ir atrodo, kad šio kodekso 53 straipsnio 2 dalis taikoma abiem rinkimo rūšims. Vis dėlto, kadangi 53 straipsnio 2 dalyje kalbama apie daiktų „poėmį“, būtų galima paaiškinti, ar šioje nuostatoje numatyti teisių apribojimai taikomi ir savanoriškai atskleidžiant informaciją.
187. EDAV apgailestauja, kad jai nepateikti prefektūros policijos potvarkiai, kurie, kaip teigiama, užtikrina APPIHAO lygiavertę asmeninės informacijos, teisių ir įsipareigojimų apsaugą. Atsižvelgdama ir į neaiškumus, susijusius su APPIHAO aiškinimu, ir į tai, kad nėra pateikta prefektūros policijos potvarkių,

⁷⁸ Pateikta tinklavietėje

<http://www.japaneselawtranslation.go.jp/law/detail/?printID=&id=2283&re=02&vm=02> ir cituojama sprendimo dėl tinkamumo projekto II priedo 25 išnašoje.

EDAV kelia klausimą, ar šiomis aplinkybėmis asmenims suteiktos teisės ir papildomi priežiūros ir (arba) teisių gynimo mechanizmai yra pakankami nesamoms teisėms kompensuoti.

4.1.3.2 *Teisių gynimas nepriklausomoms institucijoms taikant teisių gynimo priemones*

4.1.3.2.1 *Administracinis teisių gynimas*

188. EDAV pažymi, kad duomenis renkantys administravimo organai, pavyzdžiui, prefektūros policija, yra kompetentingi nagrinėti asmenų prašymus, kuriais įgyvendinamos jų (ribotos) teisės, susijusios su duomenimis, surinktais tiriant nusikalstamas veikas (žr. pirmiau pateiktą informaciją apie turimas teises), kai, atrodo, duomenys renkami ir pagal orderį, ir naudojantis tyrimo lapais. Kalbant konkrečiai, atrodo, kad šios teisės apsiriboja bendraisiais principais, pavyzdžiui, būtinumu saugoti duomenis (žr. APPIHAO 3 straipsnio 1 dalį), tikslų apribojimo principu (4 straipsnis) arba duomenų tikslumu (5 straipsnis), o asmeninės teisės, pvz., teisė būti informuotam, teisė susipažinti su duomenimis, reikalauti juos ištaisyti ar ištrinti, asmens duomenims, užfiksuotiems dokumentuose, susijusiems su bylos nagrinėjimu ir daiktų poėmiu, negalioja⁷⁹. Nors negalima laikyti, kad šie organai yra nepriklausomi ir todėl nepriklausomai gina teises ar vykdo priežiūrą, EDAV palankiai vertina šį būdą. Tačiau ji pabrėžia, kad atsižvelgiant į APPIHAO teisių apribojimus tokiomis aplinkybėmis pateikti skundai ir toliau apsiriboja tik keliomis duomenų subjektų teisėmis.
189. Be to, kadangi „asmeninė informacija, įrašyta į dokumentus, susijusius su bylos nagrinėjimu ir paimtais daiktais“ nepatenka į APPIHAO IV skyriuje numatytą asmens teisių taikymo sritį pagal Baudžiamojo proceso kodekso 53 straipsnio 2 dalį, galimybės prašyti susipažinti su asmenine informacija taip pat yra apribotos procedūromis, numatytomis pagal kitas šio Baudžiamojo proceso kodekso nuostatas. Atrodo, kad tik nukentėjusieji, įtariamieji ar kaltinamieji gali veikti tokiomis aplinkybėmis, be to, tik priklausomai nuo baudžiamojo proceso etapo. Todėl EDAV yra susirūpinusi dėl to, kad pagal Japonijos teisę duomenų subjektams nenumatyta bendroji teisė susipažinti su duomenimis ir (arba) juos ištaisyti arba ištrinti baudžiamojo proceso metu ir kad visi galimi teisių gynimo būdai leidžia manyti, kad asmuo yra arba nukentėjęs (tokiu atveju asmuo tikriausiai žinotų, kad jo duomenys buvo surinkti), arba įtariamasis ar kaltinamasis, arba kad turi būti įrodyta žala, o duomenų subjektai taip pat turėtų turėti teisę susipažinti su savo duomenimis ir galbūt juos ištaisyti ar ištrinti, nors jie nepatyrė jokios žalos (galbūt kol kas), ir (arba) nors asmuo nėra nei nukentėjęs, įtariamasis, nei kaltinamasis, bet, pavyzdžiui, liudytojas.

4.1.3.2.2 *Administracinis teisių gynimas per prefektūros viešojo saugumo komisijas*

190. Be to, atrodo, kad prefektūros viešojo saugumo komisijos yra kompetentingos nagrinėti skundus. Remiantis sprendimo dėl tinkamumo projekte nurodytu Policijos įstatymo 79 straipsniu, asmenys gali apskųsti bet kokį neteisėtą ar netinkamą savo pareigą vykdančio atstovo elgesį.
191. EDAV siekia išsiaiškinti, ar bet koks „neteisėtas“ asmens duomenų tvarkymas atitinka „neteisėto ar netinkamo atstovo elgesio“ kriterijus ir įrodo žalą – atrodo, to reikalaujama iš duomenų subjekto. Iš tikrųjų NPA policijos ir prefektūros viešojo saugumo komisijų pranešime apie tinkamą skundų, susijusių su policijos pareigūnų pareigų vykdymu, nagrinėjimą, skundai apribojami konkrečiais trūkumais, susijusiais su „bet kokių specifinių trūkumų, kuriuos sukėlė neteisėtas ar netinkamas elgesys arba policijos pareigūno pareigos imtis veiksmų vykdamas pareigas nevykdymas“, ir galimybė „pateikti skundą (išreikšti nepasitenkinimą) dėl netinkamo policijos pareigūno atliekamo darbo vykdamas pareigas“. Aiškiai nurodoma, kad „skundai dėl policijos pareigūno įsipareigojimų nevykdymo bet kokių klausimų,

⁷⁹ Žr. ankstesnę išnašą apie APPIHAO apribojimus, ypač Baudžiamojo proceso kodekso 53 straipsnio 2 dalį (nepateikta, bet cituojama sprendimo dėl tinkamumo projekto II priedo 25 išnašoje).

kuris nelaikomas policijos pareigūno pareiga, taip pat skundai, kuriuose pareiškiami bendra nuomonė ar pasiūlymas, neturintis tiesioginio poveikio pačiai skundą pateikusiai šaliai, atmetami“.

192. Dėl procedūrinių skundo teikimo reikalavimų, nors jie turi būti pateikti raštu, EDAV pažymi, kad šiuo atveju teikiama pagalba rengiant skundą pagal Japonijos teisės aktus (taip pat užsieniečiams). Be to, atrodo, kad Japonijos vyriausybė taip pat patikėjo AAK pareigą padėti ES duomenų subjektams nagrinėti ir spręsti šios srities skundus, ir EDAV tai vertina palankiai. EDAV pabrėžia, kad, jos supratimu, tokiomis aplinkybėmis AAK veiks tik kaip ES duomenų subjektų ir Japonijos kompetentingų institucijų ryšių palaikymo institucija.
193. Policijos įstatymo 79 straipsnio 2 dalyje nurodytais atvejais, įskaitant atvejį, kai dabartinė „skundo pateikėjo gyvenamoji vieta nežinoma“, pateikus skundą neturi būti atsižvelgiama į prefektūros viešojo saugumo komisijos rezultatus. EDAV pripažįsta, jog nuoroda į gyventoją nereiškia, kad visais atvejais ES duomenų subjektai nebūtų informuojami apie jų skundų rezultatus, jei jie negyvena Japonijoje.

4.1.3.2.3 *Ad hoc* mechanizmas, susijęs su AAK

194. Atsižvelgdama į pirmiau aprašytas išvadas, EDAV palankiai vertina tai, kad Japonijos vyriausybė ir ES Komisija susitarė dėl papildomo teisių gynimo mechanizmo, pagal kurį ES piliečiams būtų suteikta papildoma galimybė ginti savo teises Japonijoje, kuria naudodamiesi asmenys taip pat gali siekti apginti savo teises nuo neteisėtų arba netinkamų valdžios institucijų atliekamų tyrimų. Be to, EDAV atkreipia dėmesį ir palankiai vertina tai, kad prašymai gali būti teikiami AAK, o ne kitam valdžios pareigūnui ir taip išplečiama AAK kompetencija teisėsaugos ir nacionalinio saugumo srityse.
195. EDAV, analizuodama naująjį mechanizmą, siekė suprasti AAK įgaliojimus šioje srityje.
196. Nors kalba nėra visiškai aiški, EDAV supranta, kad papildomas teisių gynimo mechanizmas nereikalauja *locus standi*, o tai reiškia, kad prašantysis nėra įpareigotas įrodyti, jog jo asmens duomenims greičiausiai bus taikoma Japonijos valdžios institucijos priežiūra. Visgi EDAV norėtų paprašyti Komisijos patvirtinimo.
197. Atsižvelgdama į pagal privatumo skydą sukurto ombudsmeno mechanizmo vertinimą, EDAV pabrėžia, jog prašymo adresatas (šiuo atveju AAK) turi turėti realius įgaliojimus, kad teisių gynimo mechanizmas būtų laikomas iš esmės atitinkančiu veiksmingą teisių gynimo priemonę pagal Pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnį.
198. Aiškindama teisių gynimo mechanizmą, Japonijos vyriausybė remiasi AIAĮ 6 straipsniu, 61 straipsnio ii punktu ir 80 straipsniu ir aprašo šiuos įgaliojimus II priede. EDAV supratimu, taikant II priede aprašytą procedūrą, AAK įgaliojimai patikslinami arba išplečiami, nes AIAĮ 6 straipsnio, 61 straipsnio ii punkto ir 80 straipsnio kalba yra gana miglota ir abstrakti. Kadangi II priede nurodomi arba išplečiami AAK įgaliojimai, EDAV norėtų paprašyti patikslinti, ar jie įpareigoja ir kitas Japonijos vyriausybės agentūras.
199. Remdamasi II priede nustatyta procedūra, EDAV pažymi, kad kompetentingos Japonijos valdžios institucijos turi bendradarbiauti su AAK, „įskaitant būtinos informacijos ir susijusios medžiagos teikimą, kad AAK galėtų įvertinti, ar asmeninė informacija buvo renkama arba toliau naudojama laikantis galiojančių taisyklių“. Todėl vertinant sistemos veiksmingumą svarbu dar kartą atkreipti dėmesį į tas kompetentingas institucijas, su kuriomis AAK bendradarbiauja. EDAV supratimu, tie įgaliojimai nebūtų išplėsti pateikus garantijas II priede.
200. Be to, EDAV pažymi, kad nustačius taisyklių pažeidimą „susijusių valdžios institucijų bendradarbiavimas su AAK apima įsipareigojimą ištaisyti pažeidimą“, neabejotinai įskaitant pareigą ištrinti duomenis, surinktus nesilaikant galiojančių taisyklių. EDAV supranta, kad kompetentingos institucijos įpareigojimai kyla dėl „bendradarbiavimo su AAK“, o ne dėl AAK sprendimo.

201. Galiausiai AAK informuos prašantįjį apie „vertinimo rezultatus, įskaitant bet kokius taisomuosius veiksmus, kurių imtasi (kai taikoma)“. Be to, AAK informuos prašantįjį apie „galimybę prašyti kompetentingos valdžios institucijos patvirtinti išvadą ir apie instituciją, kuriai toks prašymas patvirtinti turi būti pateiktas“.
202. AAK taip pat įsipareigojo padėti pareiškėjui imtis tolesnių veiksmų pagal Japonijos teisę, jei prašantysis nepatenkintas procedūros rezultatais.
203. Kadangi reikalingas veiksmingas teisių gynimo mechanizmas, kuris iš esmės būtų lygiavertis ES standartams, EDAV vis tiek kelia klausimą, ar AAK turi kokių nors specialių įgaliojimų, išskyrus įgaliojimus įvertinti, ar asmeninė informacija buvo renkama arba vėliau naudojama laikantis galiojančių taisyklių, ir paraginti kompetentingas institucijas naudotis atitinkamais savo įgaliojimais ir nagrinėti skundus, kuriuos jiems perdavė AAK. Jei AAK veikia tik kaip ryšių su ES asmenimis palaikymo institucija, EDAV manymu, to nepakanka, kad būtų sukurtas veiksmingas teisių gynimo mechanizmas, iš esmės lygiavertis ES standartams. Todėl EDAV ragina Komisiją pateikti paaiškinimus dėl šiame poskyryje nurodytų punktų, visų pirma dėl to, ar (ir kaip) šis mechanizmas išplečia kompetentingų institucijų pareigas, kaip jas saisto ir kaip AAK galėtų veiksmingai užtikrinti, kad būtų laikomasi reikalavimų, o ne tik veiktų kaip ryšių su ES asmenimis institucija.

4.1.3.3 Teisminis teisių gynimas

4.1.3.3.1 Kviziskundo mechanizmas

204. Vadinamoji kvaziskundo procedūra suteikia galimybę imtis veiksmų prieš privalomą informacijos rinkimą, grindžiamą orderiu, kad būtų sustabdytas ar pakeistas neteisėtas poėmis.
205. Toks būdas reiškia, kad asmuo žino, kokie duomenys buvo paimti. Tačiau EDAV supranta, kad duomenų subjektui nepranešama apie duomenų rinkimo procedūrą. Be to, ji supranta, jog savanoriškas informacijos atskleidimas nereiškia, kad bendrovės, kurių prašoma, privalo informuoti duomenų subjektus apie gautus prašymus ir jų įvykdymą. Todėl, nors II priede pabrėžiama, kad „toks prieštaravimas gali būti pareikštas asmeniui nelaukiant, kol bus išspręsta byla“, praktiškai, išskyrus orderius, pagal kuriuos leidžiama slapta klausytis pokalbių ir dėl kurių nurodyta, kad įstatyme nustatytas reikalavimas pranešti⁸⁰, atrodo, kad šiuo būdu galima veiksmingai pasinaudoti tik tada, kai duomenų subjektas apie tai sužino iš jam iškeltos bylos.

4.1.3.3.2 Įpareigojimas nepažeisti ieškovo teisių

206. Be to, siekiant užtikrinti, kad baudžiamajame procese surinkti duomenys būtų ištrinti (vadinamasis įpareigojimas nepažeisti ieškovo teisių) arba gauti žalos atlyginimą, asmenys taip pat gali pareikšti civilinį ieškinį teisme.
207. Dėl kompensacijos EDAV pažymi, kad procedūra, atrodo, taikoma tik tais atvejais, kai valstybės pareigūnas eidamas savo pareigas neteisėtai ar dėl savo kaltės (tyčia ar dėl aplaidumo) padarė žalos atitinkamam asmeniui. Kaip supranta EDAV, atrodo, kad padaryta žala apima ir moralinę žalą. Tačiau išsamiau nenurodyta, ką turi įrodyti asmuo patirtai žalai pagrįsti. EDAV negali išanalizuoti teismų praktikos, susijusios su kompensacijos skyrimu, todėl negali ir įvertinti, ar šis būdas užtikrina veiksmingą teisinę gynybą žalos atveju.
208. Dėl „įpareigojimo nepažeisti ieškovo teisių“ EDAV taip pat pažymi, jog asmens prašymu jis pirmiausia turėtų būti informuotas, kad jo duomenys buvo surinkti ir kad jie tebėra saugomi. Todėl, atsižvelgiant

⁸⁰ Slapto pokalbių klausymosi įstatymo 23 straipsnis paminėtas sprendimo dėl tinkamumo projekto 33 puslapyje, tačiau EDAV šis tekstas nepateiktas, todėl ji negali įvertinti, koku mastu taikomas šis įpareigojimas pranešti ir kokiais atvejais jis gali būti ribojamas.

į ribotas informavimo ir prieigos teises ir asmenų galimybę gauti informaciją tiriant nusikalstamas veikas ir baudžiamojo proceso metu, atrodo, kad procedūros veiksmingumas taip pat yra gana ribotas.

4.1.3.4 Bendras teisių gynimo galimybių vertinimas

209. Įvertinusi visus teisių gynimo būdus, kuriais gali pasinaudoti asmenys pagal Japonijos teisę ir ES duomenų subjektai, kreipęsi į AAK, EDAV palankiai vertina *ad hoc* ginčų sprendimo mechanizmą, kuriame dalyvauja AAK. Jis suteikia papildomos naudos ES duomenų subjektams, visų pirma dėl to, kad leidžia jiems suprasti turimas galimybes apginti savo teises ir (arba) gauti kompensaciją, taip pat pateikti prašymus pagal Japonijos teisės aktuose nustatytus galiojančius procedūrinius reikalavimus. Vis dėlto reikia papildomų paaiškinimų, visų pirma apie tai, ar (ir kaip) šis mechanizmas išplečia kompetentingų institucijų pareigas, kaip jas saisto ir kaip AAK gali veiksmingai užtikrinti reikalavimų laikymąsi, kad šis naujas mechanizmas suteiktų galimybę veiksmingai apginti teises.
210. Pagal šį vertinimą, atrodo, Japonijos teisėje nėra teisių gynimo mechanizmo, kuris suteiktų galimybę duomenų subjektams, kurie nėra nukentėjusieji, įtariamieji ar kaltinamieji baudžiamajame procese, susipažinti su duomenimis, juos ištaisyti ar ištrinti baudžiamojo proceso metu, pavyzdžiui, siekiant ištaisyti pažeidimą, padarytą neteisėtai surinkus ar saugant jų duomenis. Be to, tai rodo, kad visi nukentėjusiesiems, įtariamiesiems ar kaltinamiesiems pagal Japonijos teisę siūlomi teisių gynimo ir žalos kompensavimo mechanizmai bei procedūros leidžia manyti, jog apie duomenų rinkimą žinoma, nors šios žinios praktiškai yra ribotos, nes jiems suteikiama ribota teisė susipažinti su duomenimis ir suteikiama ribota informacija. Be to, būtina išsamiau paaiškinti, kaip pasireiškia neteisėtas valdžios institucijų elgesys, visų pirma ar toks elgesys apima neteisėtą asmens duomenų tvarkymą, arba asmeniui padaryta žala.
211. Todėl EDAV, neturėdama papildomų dokumentų ir elementų, yra susirūpinusi, ar žalos atlyginimas pagal Japonijos teisės aktus ir pagal sprendimo dėl tinkamumo projektą yra pakankamai veiksmingas, palyginti su ES teise.

4.2 Prieiga nacionalinio saugumo tikslais

4.2.1 Priežiūros taikymo sritis

212. Sprendimo dėl tinkamumo projekte skyriuje „Japonijos valdžios institucijų prieiga prie duomenų ir jų naudojimas nacionalinio saugumo tikslais“ pateiktas bendrasis teiginys, kuris atitinka II priede Japonijos vyriausybės pateiktą garantiją, kad Japonijos teisėje nebus numatyti „privalomi informacijos prašymai arba „administracinis slaptas pokalbių klausymasis“ netiriant nusikalstamų veikų“. Daroma išvada, kad „nacionalinio saugumo sumetimais informaciją galima gauti tik iš informacijos šaltinio, kuriuo gali laisvai naudotis visi, arba savanoriškai ją atskleidus. Šioje srityje nevykdomas joks sekimas. Verslo subjektai, gaunantys prašymą dėl savanoriško bendradarbiavimo (elektroninės informacijos atskleidimo forma), nėra teisiškai įpareigoti teikti tokią informaciją.“⁸¹
213. Atsižvelgiant į šiuos apribojimus, išvardyti keturi valdžios subjektai, turintys teisę rinkti Japonijos verslo subjektų turimą elektroninę informaciją nacionalinio saugumo sumetimais. Kalbant apie Gynybos ministeriją, kuri yra viena iš šių keturių subjektų, teigiama, kad ji „turi teisę rinkti (elektroninę) informaciją tik jei ši atskleidžiama savanoriškai“⁸².
214. Siekdama įvertinti bendrą duomenų rinkimo nacionalinio saugumo tikslais struktūrą, EDAV nori priminti pirmąją iš keturių vadinamųjų esminių garantijų, pagal kurią „tvarkymas turėtų būti

⁸¹ Sprendimo dėl tinkamumo 151 skirsnis.

⁸² Sprendimo dėl tinkamumo 153 skirsnis.

grindžiamas aiškiais, tiksliais ir prieinamais taisyklėmis⁸³. Kalbant konkrečiau, EŽTT labai aiškiai nurodė, kad stebėjimo programos „atitinka įstatymus“ tik tada, kai priežiūros priemonės „turi tam tikrą pagrindą nacionalinėje teisėje“. Teismas išaiškino, jog dėl suderinamumo su teisinės valstybės principu reikalaujama, kad teisės aktas, kuriuo leidžiama taikyti priemonę, turėtų būti prieinamas, o jo poveikis turi būti ir iš anksto numatomas. Kalbėdamas apie savivalės pavojų teismas reikalavo „aiškių ir išsamių taisyklių, reguliuojančių slapto sekimo priemones“, „pakankamai aiškiai pateikti piliečiams tinkamą nuorodą į tai, kurios valdžios institucijos ir kokiomis aplinkybėmis ir sąlygomis yra įgalios taikyti bet kurią tokią priemonę“⁸⁴.

215. Kalbant apie šių esminių garantijų taikymą Japonijos teisės sistemoje, EDAV žino, kad nacionalinio saugumo srityje valstybės turi plačią veiksmų laisvę, kurią pripažįsta Europos Žmogaus Teisių Teismas, ir, kad nacionaliniuose saugumo įgaliojimuose atsispindi istorinė valstybių patirtis. Taigi, EDAV supranta, kad, kaip pabrėžė Japonijos vyriausybė, po Antrojo pasaulinio karo Japonijos nacionalinės žvalgybos agentūros turėjo siauresnius įgaliojimus nei kitos valstybės.
216. EDAV svarstant sprendimo dėl tinkamumo projektą, atsižvelgiant į Japonijos vyriausybės garantiją, matyti, kad Japonijos valdžios subjektai nevykdo programų, kuriose vykdoma strateginė pranešimų stebėseną ar apskritai ryšių (interneto) priežiūra. Kaip minėta pirmiau, Japonijos vyriausybė teisingumo ministro pasirašytame laiške garantavo, kad „nacionalinio saugumo sumetimais informaciją galima gauti tik iš informacijos šaltinio, kuriuo gali laisvai naudotis visi, arba kuri yra savanoriškai atskleista“.
217. Dėl Gynybos ministerijos veiklos teisinio pagrindo EDAV pažymi, kad sprendimo dėl tinkamumo projekte pateikta bendra informacija apie jos įgaliojimus ir nurodyta misija „su ja susijusius reikalus tvarkyti taip, kad būtų užtikrinta nacionalinė taika ir nepriklausomybė bei tautos saugumas“. Tačiau EDAV nebuvo pateiktas teisinio pagrindo vertimas į anglų kalbą.
218. Be to, EDAV žino apie įvairiose žiniasklaidos priemonėse skelbiamas ataskaitas, kuriose siūloma, kad stebėjimo programas vykdytų Japonijos gynybos ministerijos (MOD) Signalų žvalgybos direktoratas⁸⁵. Ataskaitoje taip pat teigiama, jog Japonijos gynybos ministerija, atsisakiusi aptarti ataskaitos ypatumus, „pripažino, kad Japonija „visoje šalyje turi biurus“, kurie perima pranešimus“ ir kurie „didžiausią dėmesį skirtų karinei veiklai ir „kibernetinėms grėsmėms“ ir „nerenka plačiosios visuomenės informacijos“. Pastarasis teiginys (kad MOD nerenka informacijos apie plačiąją visuomenę) yra įtrauktas į pakartotinį Japonijos vyriausybės pareiškimą.
219. Tai reiškia, jog Japonijos vyriausybė teisingumo ministro pasirašytame laiške pakartojo, kad MOD informacijos apie plačiąją visuomenę nerenka.
220. EDAV uždavinys nėra bendrai įvertinti galimus Japonijos vyriausybės priežiūros pajėgumus. Ši veikla yra svarbi jos vertinimui, jei ji susijusi su asmens duomenų perdavimu tarp ES ir Japonijos. Atsižvelgdama į tai, EDAV norėtų dar kartą patvirtinti savo požiūrį, kurio jau laikėsi jos pirmtakė, paprašyta pateikti nuomonę dėl ES ir JAV privatumo skydo. Pateikdama nuomonę apie privatumo skydą, 29 straipsnio darbo grupė į savo analizę įtraukė JAV įgaliojimus ir apribojimus stebėti duomenis „pakeliui“ į JAV⁸⁶. Taikydama tą patį sprendimo dėl Japonijos tinkamumo sprendimo standartą, EDAV

⁸³ 29 straipsnio darbo grupė ir 237 straipsnio darbo grupė: Darbinis dokumentas 01/2016 dėl pagrindinių teisių į privatumą ir duomenų apsaugą pažeidimo, taikant sekimo priemones perduodant asmens duomenis pateisinimo (Europos pagrindinės garantijos).

⁸⁴ Žr., pvz., EŽTT sprendimą *Big Brother Watch ir kt. prieš Jungtinę Karalystę*, 305 punktą.

⁸⁵ 2018 m. gegužę interneto naujienų leidinyje „The Intercept“ buvo paskelbtas pranešimas „Japonijos slapto šnipinėjimo agentūros istorija“.

⁸⁶ Žr. 2017 m. lapkričio 28 d. WP255 priimtą darbinį dokumentą „ES ir JAV privatumo skydas – pirmoji bendra metinė peržiūra“, p. 16: „29 straipsnio darbo grupė laikosi nuomonės, kad trečiosios šalies, kurios tinkamumas

mano, kad taip pat svarbi informacija apie Japonijos valdžios institucijų įgaliojimus stebėti duomenis „pakeliui“ į Japoniją. Jeigu tokie stebėjimo įgaliojimai egzistuotų, EŽTT byloje *Big Brother Watch* priimtas sprendimas taip pat rodo, kad jie turėtų būti reguliuojami pagal EŽTK nustatytus standartus.

221. Todėl, jei perėmimas apsiribojo tik „pagalba karinei veiklai“, jis gali būti neaktualus sprendimo dėl tinkamumo vertinimui. Taigi EDAV yra suinteresuota gauti paaiškinimų apie Japonijos vyriausybinių institucijų taikomas stebėjimo priemones. Šiuo atžvilgiu būtų naudinga gauti patikslinimą, kad būtų galima nustatyti, ar prieigą prie duomenų, perduodamų pagal šią tinkamumo sistemą, atitinkamos srities Japonijos kompetentingos institucijos galėtų gauti nacionalinio saugumo tikslais.

4.2.2 Savanoriškas informacijos atskleidimas nacionalinio saugumo atveju

222. Sprendimo dėl tinkamumo projekte nurodyta, kad keturi valdžios subjektai turi įgaliojimus tik rinkti (elektroninę) savanoriškai atskleistą informaciją. Remiantis sprendimo projektu ir II priedu, teisės aktuose nustatyti tam tikri įstatyminio pagrindo apribojimai, o tai reiškia, jog renkami tik tie duomenys, kurie yra būtini, kad subjektai galėtų vykdyti užduotis.
223. Baudžiamosios teisės srityje, kaip minėta skirsnyje apie teisėsaugą, savanoriškas informacijos atskleidimas leidžiamas tik tiriant nusikalstamas veikas, todėl suponuoja konkretų įtarimą apie jau padarytą nusikaltimą. Nacionalinio saugumo srities tyrimai skiriasi nuo tyrimų teisėsaugos srityje. EDAV pripažįsta, kad pagal II priedą pagrindiniai „tyrimo būtinumo“ ir „tinkamumo metodo“ principai taikomi ir nacionalinio saugumo srityje ir jų turi būti tinkamai laikomasi atsižvelgiant į konkrečias kiekvienos bylos aplinkybes⁸⁷. Ji apgailestauja, kad prašymas nėra paaiškintas išsamiau, be kita ko, pateikus daugiau nuorodų į teismų praktiką. Vis dėlto EDAV teigia, kad ši procedūra turi būti taikoma proporcingai ir tik tada, kai būtina.
224. Remiantis sprendimo projektu, surinktos („gautos“) asmeninės informacijos tvarkymas reglamentuojamas APPIHAO, išskyrus prefektūros policijos surinktus duomenis⁸⁸. II priede nurodyta, kad prefektūros policijos vykdomas asmeninės informacijos tvarkymas reglamentuojamas prefektūros potvarkiais, kuriuose nustatyti APPIHAO lygiaverčiai asmeninės informacijos apsaugos principai, teisės ir pareigos⁸⁹. Kadangi nėra šių potvarkių vertimų į anglų kalbą, EDAV negali įvertinti, ar principai yra lygiaverčiai APPIHAO principams.
225. Daugiau pastabų apie savanorišką informacijos atskleidimą pateikta dalyje apie teisėsaugą.

4.2.3 Priežiūra

4.2.3.1 Bendrieji aspektai

226. Yra keturi valdžios subjektai, įgalioti rinkti Japonijos verslo subjektų turimą elektroninę informaciją nacionalinio saugumo sumetimais: i) Žvalgybos kabinetas ir tyrimų biuras (CIRO); ii) Gynybos

svarstomas, įstatymų analizė neturėtų apsiriboti teisės aktais ir praktika, pagal kurią būtų galima stebėti tos šalies fizines sienas, tačiau taip pat turėtų būti išnagrinėtas trečiosios šalies teisės teisinis pagrindas, pagal kurį ji galėtų vykdyti stebėjimą už jos teritorijos ribų, kiek tai susiję su ES duomenimis. Kaip jau pabrėžta ankstesnėje nuomonėje, „turėtų būti aišku, kad privatumo skydo principai bus taikomi nuo duomenų perdavimo momento, o tai reiškia, be kita ko, kad tai apima ir duomenis, kurie yra „pakeliui“ į tą šalį“.

⁸⁷ Žr. II priedą, p. 23.

⁸⁸ Sprendimo dėl tinkamumo 118 ir 157 punktai.

⁸⁹ Žr. II priedą, p. 3.

ministerija (MOD); iii) policija (ir Nacionalinė policijos tarnyba (NPA),⁹⁰ ir prefektūros policija), ir iv) Viešojo saugumo žvalgybos tarnyba (PSIA).

227. Remiantis sprendimo dėl tinkamumo projektu, šioms valdžios sektoriaus subjektams taikoma kelių lygių priežiūra, kurią vykdo trys valdžios⁹¹. EDAV pažymi, kad priežiūros mechanizmas numatytas teisėkūros valdžioje (Japonijos parlamente) ir vykdomojoje valdžioje (Generalinio inspektoriaus teisinės atitikties biure (IGO), prefektūros viešojo saugumo komisijose ir Viešojo saugumo tyrimo komisijoje). EDAV pabrėžia, kad Komisija turėtų paaiškinti teisminę priežiūrą (*ex officio* / WP 237 C garantija; dėl teisių gynimo, sprendimo dėl tinkamumo projekte yra atskiras skyrius ir papildoma garantija WP 237), nes neaišku, ar tokia teisminė priežiūra vykdoma renkant asmeninę informaciją nacionalinio saugumo tikslais be privalomų priemonių.

4.2.3.2 Japonijos parlamento vykdoma priežiūra

228. EDAV pažymi, kad Japonijos parlamentas gali tirti valdžios institucijų, taigi ir visų pirmiau minėtų valdžios sektoriaus subjektų, veiklą. Be to, Parlamentas gali prašyti pateikti dokumentus ir liudytojų parodymus (*Japonijos Konstitucijos 62 straipsnis, Parlamento įstatymo 104 straipsnis*). Be to, EDAV pažymi, kad pagal *Parlamento įstatymo 74 ir 75 straipsnius* Parlamento nariai gali raštu pateikti klausimus Ministrų kabinetui, o Ministrų kabinetas gali į juos atsakyti (*Parlamento įstatymo 75 straipsnis*). Be to, pažymima, kad, pvz., rengiant metinę ataskaitą Parlamentui yra nustatytos konkrečios pareigos pranešti, pvz., Viešojo saugumo žvalgybos tarnybai (PSIA) (SAPA 36 straipsnis ir ACO 31 straipsnis). Tokia ataskaita EDAV nepateikta.

4.2.3.3 Generalinio inspektoriaus teisinės atitikties tarnybos (IGO) vykdoma priežiūra

229. EDAV pažymi, kad yra Gynybos ministerijos (MOD) priežiūros įstaiga, vadinama IGO. EDAV nebuvo pateiktas MOD steigimo aktas (kuriuo įsteigta Gynybos ministerija) – ji gavo tik sprendimo projekto II priede pateiktus patvirtinimus. Pagal II priedą IGO yra nepriklausoma įstaiga, veikianti MOD, kurią pagal MOD steigimo akto 29 straipsnį tiesiogiai prižiūri gynybos ministras. IGO turi įgaliojimus tikrinti, kaip MOD pareigūnai laikosi įstatymų ir kitų teisės aktų (vykdyti vadinamuosius „gynybos patikrinimus“) visoje ministerijoje, įskaitant savigynos pajėgas.
230. Pagal II priedą IGO vykdo savo pareigas nepriklausomai nuo MOD operatyvinių skyrių. EDAV pažymi, kad IGO yra *vidaus* priežiūros įstaiga.
231. Atlikus patikrinimus padaromos išvados ir, siekiant užtikrinti atitiktį, taikomos priemonės, apie kurias tiesiogiai pranešama gynybos ministrui. Remdamasis IGO ataskaita, gynybos ministras gali duoti nurodymus įgyvendinti priemones, kurių reikia padėčiai ištaisyti. Už šių priemonių įgyvendinimą atsakingas Ministro Pirmininko pavaduotojas – jis turi pranešti gynybos ministrui apie priemonių įgyvendinimo būklę.
232. Nors nepateiktos teisės nuostatos (MOD steigimo aktas), kuriomis būtų galima remtis, analizuodama II priedą EDAV palankiai vertina galimybę imtis būtinų atitikties užtikrinimo priemonių padėčiai ištaisyti. Vis dėlto EDAV abejoja IGO nepriklausomumu, nes ši tarnyba priklauso MOD struktūrai ir ją pagal II priedą tiesiogiai prižiūri gynybos ministras (pagal WP 237 „*funkcinio nepriklausomumo savaimė nepakanka siekiant apsaugoti šią priežiūros instituciją nuo bet kokios išorinės įtakos*“).
233. Pagal EŽTT praktiką ir WP 237 atitinkamai laikantis II priedo nuostatų, generalinis inspektorius gali prašyti atitinkamos įstaigos pateikti ataskaitą (dokumentus, svetaines, paaiškinimus). EDAV manymu,

⁹⁰ Vis dėlto, remiantis gauta informacija, pagrindinė NPA funkcija yra koordinuoti įvairių prefektūros policijos tarnybų atliekamus tyrimus, o jos informacijos rinkimo veikla apsiriboja keitimusi informacija su užsienio institucijomis.

⁹¹ Žr. II priedą, p. 39.

būtina paaiškinti, ar atitinkamos tarnybos privalo laikytis šių prašymų ir ar prašomuose dokumentuose pateikiama ir užbaigtų bylų medžiaga, kaip nurodo WP 237.

234. Nors EDAV palankiai vertina tai, kad IGO vadovauja itin aukšto rango teisės ekspertai (buvęs vyriausiasis prokuroras), atrodo, kad būtina paaiškinti, kaip paskiriama ši priežiūros institucija.

4.2.3.4 *Viešojo saugumo tyrimo komisijos priežiūra*

235. Pagal II priedą (p. 25) Viešojo saugumo tyrimo komisija (PSIA) vykdo reguliarias ir specialias savo biurų ir tarnybų (Visuomenės saugumo žvalgybos biuro, Viešojo saugumo žvalgybos tarnybų, poskyrių ir kt.) patikras. Reguliarių patikrų inspektoriams skiriamas generalinio direktoriaus pavaduotojas ir (arba) direktorius. Per šias patikras taip pat turėtų būti tikrinamas asmeninės informacijos tvarkymas.

236. Pagal sprendimo projekto 163 konstatuojamąją dalį *Viešojo saugumo tyrimo komisija* veikia kaip nepriklausoma *ex ante* PSIA priežiūros įstaiga ACO⁹² ir SAPA klausimais⁹³. EDAV tai vertina palankiai.

237. Nors Japonijos teisingumo ministerijos interneto svetainėje pateikta šiek tiek informacijos⁹⁴, EDAV negali toliau atidžiai įvertinti Viešojo saugumo tyrimo komisijos nepriklausomumo, nes jai nebuvo pateiktas Viešojo saugumo tyrimo komisijos steigimo aktas⁹⁵ ir Viešojo saugumo tyrimo komisijos taisyklės⁹⁶.

4.2.3.5 *Nacionalinės viešojo saugumo komisijos, prefektūros viešojo saugumo komisijų ir APPIHAO (Vyriausybės) vykdoma priežiūra*

238. Žr. 3.1.2.2.1 (Nacionalinė viešojo saugumo komisija), 3.1.2.2.2 (prefektūros viešojo saugumo komisijos) ir 3.1.2.2.4 (Vyriausybė).

4.2.3.6 *AAK vykdoma priežiūra*

239. EDAV ragina Komisiją arba 164 konstatuojamojoje dalyje paminėti, kad AAK nėra minėtų valdžios subjektų priežiūros įstaiga ir kad ji kompetentinga tik ginti asmenų teises, arba perkelti pastraipą apie AAK 164 konstatuojamojoje dalyje į dalį „Individualus teisių gynimas“.

4.2.4 *Teisių gynimo mechanizmas*

240. Naujai sutarto teisių gynimo mechanizmo analizėje remiamasi skyriumi apie teisėsaugą.

241. Be to, pažymėtina, kad Japonijos teisėje numatytas specifinis individualus teisių gynimo būdas, kuriuo galima pasinaudoti nacionalinio saugumo srityje. EDAV supratimu, visi asmenys, įskaitant ES asmenis, paprastai gali prašyti administravimo organų atskleisti informaciją, ją ištaisyti (ir ištrinti) arba sustabdyti jos naudojimą, taip pat ir tais atvejais, kai ji tvarkoma nacionalinio saugumo tikslais. Jeigu toks prašymas „atmetamas dėl to, kad atitinkama informacija laikoma neatskleistina“, galima pateikti skundą ir pareikalauti atlikti peržiūrą ir turi būti konsultuojamasi su „Informacijos atskleidimo ir asmeninės informacijos apsaugos vertinimo valdyba“. Ši valdyba yra sudaryta iš narių, kuriuos paskyrė Ministras Pirmininkas abiejų Parlamento rūmų sutikimu, jai suteikti tyrimo įgaliojimai ir ji parengia

⁹² Įstatymas dėl organizacijų, kurios vykde beatodairiškas masines žudynes, kontrolės (1999 m. gruodžio 7 d. įstatymas Nr. 147).

⁹³ Ardamosios veiklos prevencijos įstatymas (1952 m. liepos 21 d. įstatymas Nr. 240).

⁹⁴ Žr. <http://www.moj.go.jp/ENGLISH/MEOM/meom-01.html> (2018 m. rugsėjis): ne ministerijos organas, „sudarytas iš pirmininko ir šešių narių. Jie atrenkami iš geros reputacijos asmenų, kurie gali priimti teisingą sprendimą dėl organizacijų kontrolės, ir tų asmenų, kurie turi pakankamai teisės bei visuomeninių žinių ir patirties. Juos skiria Ministras Pirmininkas ir turi patvirtinti abeji Parlamento rūmai. Kiek tai susiję su pirmiau nurodytų įstatymų (SAPA, ACO) taikymu, nariai savo pareigas vykdo visiškai nepriklausomai, Ministrui Pirmininkui ar teisingumo ministrui nevadovaujant ir neprižiūrint.“

⁹⁵ http://www.japaneselawtranslation.go.jp/law/detail_main?re=&vm=2&id=613 (2018 m. rugsėjis).

⁹⁶ ACO 28 straipsnis.

rašytinę atitinkamo asmens ataskaitą, kuri nėra teisiškai privaloma, tačiau kurios beveik visada laikomasi⁹⁷. Pagal II priedą buvo tik du atvejai iš 2000, kai administravimo institucija priėmė sprendimą, kuris skyrėsi nuo valdybos išvados⁹⁸.

242. Iš paaiškinimo matyti, kad peržiūra nevykdoma, jei informaciją galima „atskleisti“, tačiau asmuo yra nepatenkintas rezultatais. EDAV pripažįsta šį teisių gynimo būdą, tačiau norėtų išsamiau paaiškinti pastarąjį aspektą, o tai labai apribotų jo taikymo sritį.

Europos duomenų apsaugos valdybos vardu

Pirmininkė

(Andrea Jelinek)

⁹⁷ II priedas, p. 25, 26. Informacijos atskleidimo ir asmeninės informacijos apsaugos peržiūros valdybos steigimo akto 4, 9 ir 11 straipsniai.

⁹⁸ II priedo 35 išnaša.